

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksestä työllisyyslaiksi

Eduskunta on 25 päivänä syyskuuta 1986 lähettänyt sosiaalivaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 94 työllisyyslaiksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 19 päivänä toukokuuta 1983 valiokuntaan lähettämän ed. Halosen ym. lakialoitteen n:o 79/1983 vp. laiksi työllisyyslain 6 §:n muuttamisesta, eduskunnan 16 päivänä marraskuuta 1984 valiokuntaan lähettämän ed. Alpin ym. lakialoitteen n:o 95/1984 vp. laiksi nuoren oikeudesta työhön sekä eduskunnan 4 päivänä maaliskuuta 1986 valiokuntaan lähettämän ed. Alpin ym. lakialoitteen n:o 14 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, eduskunnan 10 päivänä lokakuuta 1986 valiokuntaan lähettämän ed. Tennilän ym. lakialoitteen n:o 92 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ja eduskunnan 27 päivänä tammikuuta 1987 valiokuntaan lähettämän ed. Puolanteen ym. lakialoitteen n:o 177 työllisyyslaiksi. Lisäksi valiokunta on ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 17 päivänä kesäkuuta 1983 valiokuntaan lähettämät ed. Ajon toivomusaloitteen n:o 1154/1983 vp. Lapin läänin ammattiautoilijoiden työllisyyden suunnitelmallisesta turvaamisesta, ed. Almgrenin toivomusaloitteen n:o 1159/1983 vp. työllisyyden turvaamisesta Kymenlaaksossa, ed. Helmisen ym. toivomusaloitteen n:o 1198/1983 vp. nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden ennakolta ehkäisemisestä, ed. Jaakonsaaren toivomusaloitteen n:o 1214/1983 vp. naisille ja nuorille soveltuvien työpaikkojen perustamisesta Oulun lääniin, ed. Jaatisen ym. toivomusaloitteen n:o 1216/1983 vp. nuorisotyöttömyyden lieventämisestä, ed. Kietäväisen ym. toivomusaloitteen n:o 1256/1983 vp. nuorten yhteiskuntatakuukokeilun ulottamisesta koko Mikkelin lääniin, ed. P. Leppäsen ym. toivomusaloitteen n:o 1289/1983 vp. työ-,

koulutus- tai työharjoittelupaikan turvaamisesta lainsäädäntöteitse jokaiselle alle 25-vuotiaalle henkilölle, ed. Paasion ym. toivomusaloitteen n:o 1361/1983 vp. työllistämismääräaamääräamisestä valtion tukea saaville yrityksille, ed. Rajantien toivomusaloitteen n:o 1397/1983 vp. nuorten yhteiskuntatakuukokeilun ulottamisesta Savonlinnan työvoimatoimiston alueelle, ed. Rosnellin ym. toivomusaloitteen n:o 1402/1983 vp. uusien työpaikkojen luomisesta valtion toimenpitein, ed. Sutisen ym. toivomusaloitteen n:o 1427/1983 vp. vaikeasti työhönsijoitettavien vammaisten ja työrajoitteisten työllisyyden parantamisesta erityisesti suojatyötoimintaa tehostamalla, ed. Tuovisen ym. toivomusaloitteen n:o 1445/1983 vp. kunnallisen työllistämistuen porrastamisesta kantokykyluokituksen pohjalta, ed. Vallin ym. toivomusaloitteen n:o 1456/1983 vp. yhteiskuntatakuukokeilun työajan pidentämisestä, ed. P. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1465/1983 vp. työttömyysmäärärahojen tehokkaammasta käyttämisestä, ed. P. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1466/1983 vp. työttömyyden lieventämisestä Turun työvoimapiirin alueella, ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1489/1983 vp. työttömyyden poistamisesta Kuopion läänistä, ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1490/1983 vp. kuorma-autoilijoiden työllisyyden turvaamisesta kehitysalueilla, ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1491/1983 vp. kuorma-autoilijoiden työllisyystilanteen parantamisesta Kuopion läänissä, ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1492/1983 vp. taksiautoilijoiden työllisyyden turvaamisesta, eduskunnan 20 päivänä maaliskuuta 1984 valiokuntaan lähettämät ed. Arranzin ym. toivomusaloitteen n:o 453/1984 vp. työllisyysmäärärahojen korottamisesta, ed. Astalan ym. toivomusaloitteen n:o 455/1984 vp. osa-aikatyömahdolli-

suuksien lisäämisestä, ed. Eklundin ym. toivomusaloitteen n:o 463/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Pohjois-Hämeessä, ed. Enävaaran ym. toivomusaloitteen n:o 465/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Kymen läänissä, ed. Hurskaisen ym. toivomusaloitteen n:o 467/1984 vp. maaseudun työpaikkatukikokeilun toteuttamisesta eräissä Imatran talousalueen kunnissa, ed. Ikosen ym. toivomusaloitteen n:o 472/1984 vp. maaseudun työpaikkatuen vakinaistamisesta, ed. Jyrkilän ym. toivomusaloitteen n:o 477/1984 vp. työllistämiskokeilun ulottamisesta Pohjois-Karjalaan, ed. H. Kemppaisen ym. toivomusaloitteen n:o 480/1984 vp. Kuhmon, Suomussalmen, Puolangan ja Ristijärven ottamisesta työpaikkatukikokeilun piiriin, ed. Kettusen ym. toivomusaloitteen n:o 482/1984 vp. työllistämiskokeilun ulottamisesta koskemaan koko Kajaanin työvoimapiiriä, ed. Kokon ym. toivomusaloitteen n:o 484/1984 vp. työpaikkatukikokeilun piiriin kuuluvien kuntien lisäämisestä Kymen läänissä, ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 485/1984 vp. työllistämiskokeilun ulottamisesta Oulun lääniiin ja Lappiin, ed. Kuopan ym. toivomusaloitteen n:o 487/1984 vp. sitovan työllistämiselveloitteen asettamisesta työnantajille, ed. Kärhän ym. toivomusaloitteen n:o 492/1984 vp. valtion työohjelman ja työllisyystyöohjelman erottamisesta toisistaan, ed. Liedeksen ym. toivomusaloitteen n:o 496/1984 vp. työllisyyslain antamisesta, ed. Liedeksen ym. toivomusaloitteen n:o 497/1984 vp. pysyvien työpaikkojen luomisesta Iijokilaakson kuntiin, ed. Moisanderin ym. toivomusaloitteen n:o 499/1984 vp. erityisen alihankintajärjestelmän kehittämistä työllisyyden hoitamiseksi, ed. Mäkipään ym. toivomusaloitteen n:o 502/1984 vp. työvoimaministeriön toimintamahdollisuuksien parantamisesta, ed. Mäkipään ym. toivomusaloitteen n:o 503/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Turun ja Porin läänissä, ed. Pekkarisen ym. toivomusaloitteen n:o 510/1984 vp. eräiden Suomenselkäkuntien saattamisesta maaseudun työpaikkatukikokeilun piiriin, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 517/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Keski-Suomeen, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 518/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Vaasan lääniiin, ed. Radun ym. toivomusaloitteen n:o 527/1984 vp. tuotannollisen keksijätoiminnan tukemisesta suoritettaessa työttömyyden torjuntaa, ed. Riijjärven ym. toivomusaloitteen n:o 529/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Kuopion läänissä, ed. Roosin ym. toivomusaloitteen n:o

530/1984 vp. työllistämiskokeilun soveltamisesta Tampereen työvoimapiirin alueella, ed. Rusasen ym. toivomusaloitteen n:o 534/1984 vp. Anttolan nimeämisestä maaseudun työpaikkakokeilukunnaksi, ed. Sköniin ym. toivomusaloitteen n:o 540/1984 vp. työllistämiskokeilun ulottamisesta Mikkelin lääniiin, ed. Vainion ym. toivomusaloitteen n:o 547/1984 vp. työllistämiskokeilun laajentamisesta Etelä-Hämeeseen, eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1985 valiokuntaan lähettämät ed. Alarannan ym. toivomusaloitteen n:o 516/1985 vp. maaseudun työpaikkatukikokeilun ulottamisesta Kärämäelle, ed. Ikosen ym. toivomusaloitteen n:o 529/1985 vp. allergiaa sairastavan lapsen hoidon helpottamisesta, ed. Ikosen ym. toivomusaloitteen n:o 532/1985 vp. osaväkilijelijöiden sijaisavun saannin helpottamisesta, ed. Jyrkilän ym. toivomusaloitteen n:o 542/1985 vp. työllistämiskokeilun ulottamisesta Pohjois-Karjalaan, ed. Kettusen ym. toivomusaloitteen n:o 546/1985 vp. ns. Rinteen mallin toteuttamisesta Kajaanin työvoimapiirin alueella, ed. Mattilan ym. toivomusaloitteen n:o 562/1985 vp. nuorisotyöttömyyden poistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä, ed. Mattilan ym. toivomusaloitteen n:o 563/1985 vp. maaseudun työpaikkatukikokeilun laajentamisesta koko maata koskevaksi, ed. Mäkipään ym. toivomusaloitteen n:o 567/1985 vp. työrajoitteisten oman elinkeinotoiminnan tukemisesta, ed. Vainion ym. toivomusaloitteen n:o 605/1985 vp. työttömien nuorten työllistamisestä lehdesten, kortteiden ja luonnonheinän keruuta järjestämällä, ed. Vainion ym. toivomusaloitteen n:o 606/1985 vp. ns. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamisesta Etelä-Hämeeseen, ed. Väänänen ym. toivomusaloitteen n:o 614/1985 vp. työvaltaisen teollisuuden ohjaamisesta Uudenmaan syrjäalueiden kuntiin, eduskunnan 4 päivänä huhtikuuta 1986 valiokuntaan lähettämät ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 689 itsensä työllistäville työttömille myönnettäviä avustuksia koskevien säännösten muuttamisesta, ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 690 maaseudun työpaikkatuen saattamisesta koko maaseutua koskevaksi, ed. Eklundin ym. toivomusaloitteen n:o 698 Ruoveden saamisesta maaseudun työpaikkatukikokeilukunnaksi, ed. Joutsenlahden ym. toivomusaloitteen n:o 724 työttömyyden torjunnasta vaikeimmilla työttömyysalueilla, ed. Joutsenlahden ym. toivomusaloitteen n:o 725 irtisanottujen työntekijöiden työllistämiseksi tarvittavista erityistoimenpiteistä, ed. Joutsenlahden ym. toivomusaloitteen n:o 726 valtionavun lisäämisestä kunnille työttömien

työllistämiseksi, ed. Joutsenlahden ym. toivomusaloitteen n:o 727 työtupien perustamisesta nuorille työttömille, ed. Jyrkilän ym. toivomusaloitteen n:o 738 työllistämiskokeilun ulottamisesta Pohjois-Karjalaan, ed. Kettusen ym. toivomusaloitteen n:o 751 työllisyyslakiesityksen antamisesta, ed. Kettusen ym. toivomusaloitteen n:o 753 pitkäaikaistyöttömien työllistämiskokeilun toteuttamisesta Kajaanin työvoimapiirissä, ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 757 pitkäaikaistyöttömien työllistämiskokeilun laajentamisesta Oulun ja Lapin läänissä, ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 758 pitkäaikaistyöttömien työllistämiskokeilun aloittamisesta Oulun työvoimapiirissä, ed. Koskisen ym. toivomusaloitteen n:o 762 suojatyöpaikkojen luomisesta työttömille, ed. Mattilan toivomusaloitteen n:o 780 starttirahajärjestelmän perustamisesta itsensä työllistäville, ed. Mäkipään ym. toivomusaloitteen n:o 789 työllisyyslakiesityksen antamisesta, ed. Pietikäisen ym. toivomusaloitteen n:o 809 nuorten yrittäjätoiminnan ja työyhteisöjen edistämisestä, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 814 valtion suurhankkeiden käynnistämisestä työllisyyden turvaamiseksi, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 815 kehitysalueiden pienyritysten tukemisesta työttömien työllistämiseksi, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 816 määrärahasta pienyrityksiä ryhtyvien käynnistysavustuksiin, ed. Riijijärven ym. toivomusaloitteen n:o 827 työllisyyttä edistävien investointien lisäämisestä vaikeimmilla työttömyysalueilla, ed. Riijijärven ym. toivomusaloitteen n:o 828 työttömien työllistämistä valtion virastoissa ja laitoksissa sekä ed. Vainion ym. toivomusaloitteen n:o 871 pitkäaikaistyöttömien työllistämiskokeilun laajentamisesta Etelä-Hämeessä.

Sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt perustuslakivaliokunnan ja laki- ja talousvaliokunnan lausunnon edellä mainitusta hallituksen esityksestä sekä ed. Alpin ym. lakialoitteesta n:o 14 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi ja ed. Tennilän ym. lakialoitteesta n:o 92 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Perustuslakivaliokunnan lausunto n:o 14/11.1.1987 ja laki- ja talousvaliokunnan lausunto n:o 4/20.1.1987 on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuuluttavina työvoimaministeri Urpo Leppänen sekä osastopäällikkö Hannu Ettala, osastopäällikkö Lauri Korpelainen, apulaisosastopäällikkö Juhani Lönnroth, hallitusneuvos Matti Ilonen, toimistopäällikkö Pertti Ojala, toimistopäällikkö Altti

Majava, toimistopäällikkö Eero Manner, toimistopäällikkö Simo Laakso, toimistopäällikkö Martti Samooja, tarkastaja Pentti Lehmijoki, esittelijä Matti Toikka, tutkija Hannu Katajamäki ja neuvotteleva virkamies Risto Laakkonen työvoimaministeriöstä, osastopäällikkö Matti Marjanen ja vanhempi hallitussihteeri Sakari Heikkilä sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Risto Ranki, finanssineuvos Kauko Mannermaa ja vanhempi budjettisihteeri Markku Kivelä valtiovarainministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Pentti Viita kauppa- ja teollisuusministeriöstä, puolustusasiainneuvos Ilkka Puukka puolustusministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Sakari Tenhunen valtion työmarkkinalaitoksesta, yli-insinööri Eero Koljonen tie- ja vesirakennushallituksesta, konttoripäällikkö Eero Salmela ja ratainsinööri Kari Tujunen rautatiehallituksesta, ylitarkastaja Raimo Seppälä rakennushallituksesta, talousylijohtaja Pekka Luukkainen posti- ja telehallituksesta, osastopäällikkö Mauri E. Virtanen ja toimistopäällikkö Sakari Pitkänen kouluhallituksesta, osastopäällikkö Juhani Honka ja yli-insinööri Matti Ropponen ammattikasvatushallituksesta, pääjohtaja Kalevi Hemilä maatilahallituksesta, toimistopäällikkö Ilpo Vilkkumaa kansaneläkelaitoksesta, työvoimapolitiittinen asiamies Pekka Castrén Suomen Työntantajain Keskusliitosta, työvoimapolitiittinen asiamies Martti Huttunen Liiketyöntantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Pertti Parmanne Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, koulutuspolitiittinen sihteeri Heikki Liede Akavasta, tutkimuspäällikkö Matti Koivisto Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, suunnittelija Heikki Kehälinna Kunnallisten Työntekijäin ja Viranhaltijain Liitosta, pääsihteeri Pertti Ahonen Valtion Työntekijäin Yhteisjärjestöstä, tutkimuspäällikkö Pekka Hemmilä kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta, osastopäällikkö Keijo Hyvönen Maataloustuottajain Keskusliitosta, toimitusjohtaja Jussi-Pekka Alanen Suomen Kaupunkiliitosta, osastopäällikkö Arto Laitinen Suomen Kunnallisliitosta, toimitusjohtaja Karl-Johan Brunström Finlands svenska kommunförbundista, kaupunginjohtaja Aarne Viitanen Jämsänkosken kaupungista, kunnanjohtaja Vilho Kinnunen Kinnulan kunnasta, kunnanjohtaja Asko Liimatainen Viitasaaressa kunnasta, osastopäällikkö Kari Huuskonen Keskuskauppakamarista, osastopäällikkö Erkki Hellsten Teollisuuden Keskusliitosta, varatoimitusjohtaja Kari Heikkilä Yrittäjien Keskusliitosta,

lakimies Risto Tuominen Pienteollisuuden Keskusliitosta, toimistopäällikkö Antti Romppanen Taloudellisesta Suunnittelukeskuksesta, apulaishohtaja Kari Alho Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksesta, tutkimusjohtaja Samuli Skurnik Pellervon Taloudellisesta Tutkimuskeskuksesta, tutkija Jarmo Granfelt Liiketaloustieteellisestä Tutkimuslaitoksesta, valtiotieteiden lisensiaatti Osmo Soininvaara, toimistopäällikkö Pirkko Aulin-Ahmavaara Työllisyystutkimustoimikunnasta, pääsihteeri Jorma Palola työvoimaneuvostosta, piiripäällikkö Tapani Halonen Helsingin työvoimapiiristä, piiripäällikkö Aino Riihentupa Tampereen työvoimapiiristä, piiripäällikkö Pertti Toivonen ja projektipäällikkö Heikki Rinne Turun työvoimapiiristä, vs. piiripäällikkö Markku Gardin Kajaanin työvoimapiiristä, piiripäällikkö Antti Kaartinen ja piiritarkastaja Jorma Kolehmainen Jyväskylän työvoimapiiristä, työhönottoviranomainen Leea Korhonen Helsingin kaupungista, johtava työvoimaneuvoja Jorma Kekkonen Turun työvoimatoimistosta, työvoimaneuvoja Tuula Laine Valkeakosken työvoimatoimistosta, puheenjohtaja Hannu Ahonen Työvoimahallinnon Henkilökuntaliitosta, toimitsija Juhani Hämeri Valtion Työntekijäin ja Viranhaltijain Liitosta, puheenjohtaja Tuija Viitanen Turun työvoimapiirin henkilöstön ammattiosastosta, johtaja Rauno Järnala Yleisten Ammattikoulujen liitosta ja puheenjohtaja Reino Leinonen Valtakunnallisesta Työttömien Valtuuskunnasta.

Esityksen sisältö

Hallituksen esitys työllisyyslaiksi sisältää säännökset yhteiskuntapolitiikan täystyöllisyyspäämäärästä, talouspolitiikan ja erityisesti työvoimapolitiikan tehtävästä lain päämäärien toteuttamiseksi, työvoimapolitiikan suunnittelun ja tutkimuksen tehtävistä sekä työvoimapolvelujen ja työntekomahdollisuuden järjestämisestä. Esityksen mukaan työllisyyslaki olisi yleislaki, johon erilliset toimenpidelait nojautuisivat.

Esityksen mukaan täystyöllisyyteen pyrittäessä ensisijaisena keinona ovat talouspoliittiset toimenpiteet. Työvoimapolitiikka nähtäisiin sekä talouspoliittisia toimenpiteitä tukevana ja työvoimavarojen kehittämistä ohjaavana että niitä täydentävänä, valikoiden työllisyyttä edistävänä toimintana. Työvoimapolvelujen kehittäminen on katsottu tarpeelliseksi sekä kansalaisten työnsaannin edistämiseksi että yritysten työvoiman saannin helpottamiseksi. Jollei työvoimapolvelujen

avulla löydy työtä, ehdotetaan siltä varalta erityisiä toimenpiteitä työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömiksi joutuneille. Näiden luonteeltaan tilapäisiksi tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttaminen on julkisen vallan tehtävänä. Koska valtiolla ei aina ole riittäviä mahdollisuuksia työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömille, lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös valtion rahoitustuen käyttämisestä työtilaisuuksien aikaansaamiseksi kuntien ja muiden työnantajien töissä.

Esityksen mukaan kunnan olisi järjestettävä kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen työ- tai harjoittelupaikka alle 20-vuotiaalle nuorelle, joka ei ole työllistynyt tavanomaisten työvoimapolvelujen avulla. Opetus-, sosiaali- ja terveys- sekä työvoimaviranomaisille asetettaisiin velvollisuus yhteistyössä selvittää toimenpiteet, joilla estetään työnhakijan työttömyyden muodostuminen pitkäaikaiseksi. Jos muuta ratkaisua ei löydetä, valtion tai kunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus kuudeksi kuukaudeksi pitkäaikaistyöttömälle. Työllisyyden alueellisesta tasapainosta huolehdittaisiin valtion, kunnan ja yritysten yhteisin talous- ja työllisyyspoliittisin toimin siten, ettei työttömyys millään työssäkäyntialueella kohoisi olennaisesti maan keskiarvoa korkeammaksi.

Työllisyyslakiehdotus merkitsee valtion ja kuntien velvoitteiden lisääntymistä työttömyyden torjunnassa ja työllisyyden hoidossa. Lakiehdotus sisältää monia uusia menettelyjä, joilla nykyisin käytössä olevien varojen työvoimapoliittisia vaikutuksia tehostetaan. Missä määrin valtion ja kuntien menot kasvaisivat, on oleellisesti riippuvainen kulloisestakin työllisyystilanteesta. Lakiehdotuksesta aiheutuvat nettomenot valtiolle vaihtelisivat 790 ja 970 miljoonan markan välillä. Yleiskustannusten suuruudesta riippuen kuntien nettokustannus vaihtelisi niin, että pienimmillään velvoitteista ei aiheutuisi kustannuksia ja suurimmillaan ne olisivat noin 200 miljoonaa markkaa.

Työllisyyslaki on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä.

Aloitteet

Lakialoitteessa n:o 79/1983 vp. ehdotetaan, että työllisyyslain 6 §:ään olisi lisättävä valtion rahoituksen seurannan toteuttamiseksi uusi momentti, joka turvaisi myös yrityksen työntekijöiden asemaa sellaisissa tilanteissa, joissa työnanta-

jan toiminnan eräänä rahoituslähteenä ovat valtion varat.

Lakialoitteessa n:o 95/1984 vp. ehdotetaan säädettäväksi laki, joka takaisi jokaiselle alle 25-vuotiaalle kokoaikaisen työpaikan vuodeksi, ellei asianomainen ole itse tai työvoimatoimistojen välityksellä onnistunut saamaan työpaikkaa työmarkkinoilta. Työpaikka osoitettaisiin valtion virastojen ja laitosten samoin kuin valtionenemistöisten yhtiöiden sekä kunnan, kuntainliittojen ja kuntien omistamien yritysten tehtävistä. Järjestelmällä on tarkoitus turvata nuorten oikeus työhön ja helpottaa muun muassa valtion virastojen henkilöstöpulaa sekä kansalaisille tärkeiden palvelujen tuottamista. Kunnille myönnettäisiin valtionosuutena 100 prosenttia palkoista ja välillisistä työvoimakustannuksista, mikä johtuu siitä, että työllistämismittavallisuuden katsotaan kuuluvan valtiolle.

Lakialoitteessa n:o 14 ehdotetaan, että täystyöllisyyteen pyritään ensi sijassa yleisin talouspoliittisin sekä työvoima- ja koulutuspoliittisin toimenpitein. Julkiselle vallalle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus järjestää mahdollisuus työntekoon vähintään kolme kuukautta työttömänä työnhakijana olleelle. Tämä velvollisuus olisi valtion ja kunnan yhteinen siten, että työttömyyttä ei voitaisi osoittaa kunnan työllistettäväksi ilman kunnan suostumusta, jos kunta jo työllistää vähintään puolet työhönsoitukseen oikeutetuista henkilöistä tai vähintään 5 prosenttia ammatissa toimivasta väestöstä. Lakialoitteen, joka noudattelee melko pitkälle hallituksen esitystä, lähtökohdana on, että valtio vastaisi pääosin myös kunnan työllistämiskustannuksista.

Lakialoitteessa n:o 92 ehdotetaan, että valtiolle ja kunnille määrätään työllistämismittavoite. Lakialoitteen mukaan kuukauden työttömänä olleelle on osoitettava työtä valtion tai työnhakijan kotikunnan toimesta. Valtion tulee kantaa taloudellinen vastuu myös kuntien työllistämistoimista. Lakialoitteen mukaan eduskuntaan tulee perustaa työllisyysasiainvaliokunta, joka käsittelee valtion budjettiin liittyvät kysymykset työllisyysvaikutusten osalta, työllisyyskertomuksen, työllisyyspolitiikan lähivuosien tavoiteohjelman sekä talouspoliittisen tiedoksiannon työllisyysvaikutusten osalta. Lakialoite, joka poikkeaa monelta osin hallituksen esityksestä, on esitetty tulevaksi voimaan 1.1.1987 lukien, mikä edellyttäisi tarvittavien muutosten tekemistä valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 177 ehdotetaan, että keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on työn tur-

vaaminen jokaiselle. Tähän tavoitteeseen on ensisijaisesti pyrittävä edistämällä markkinataloutemme toimivuutta, parantamalla työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa, panostamalla koulutukseen sekä vähentämällä kitkatyöttömyyttä. Jos näistä toimenpiteistä huolimatta työtä ei löydy, työvoimaviranomaisten on pyrittävä ohjaamaan työnhakijat koulutukseen tai työllistämään työllisyysmäärärahojen tai erityisten työllistämistoimien avulla. Työvoimaviranomaisten on pyrittävä ohjaamaan alle 20-vuotiaat ensisijaisesti koulutukseen. Aloitteessa korostetaan työvoimapaikavelujen merkitystä täystyöllisyyteen pyrittäessä. Kaikkein vaikeimmin työllistettävät ryhmät jäävät edelleen syrjäytyneiksi työmarkkinoilla, jos työvoimahallinnon toiminta keskittyy entisestään kaavamaisiin työllistämistukien jakamiseen. Lakialoite on yleislain luontoinen säädös, johon erillislait pohjautuisivat.

Toivomusaloitteessa n:o 1154/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin pitkän tähtäimen suunnitelmien aikaansaamiseksi Lapin läänin ammattiautoilijoiden työllisyyden turvaamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1159/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työttömyyden torjumiseksi Kymenlaaksossa, erityisesti taantuvilla teollisuuspaikkakunnilla.

Toivomusaloitteessa n:o 1198/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi viipymättä toimenpiteisiin, jotta nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyttä voidaan tehokkaasti ennakolta ehkäistä ja tarvittaessa katkaista määräajan jatkunut työttömyys.

Toivomusaloitteessa n:o 1214/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisiin toimenpiteisiin naisille ja nuorille soveltuvien työpaikkojen perustamiseksi Oulun lääniin erityisesti Pyhäjärven, Vuolijoen, Oulaisten (Oulainen, Merijärvi, Vihanti) ja Raahen (Raahen, Pattijoki, Ruukki, Siikajoki) työssäkäyntialueille.

Toivomusaloitteessa n:o 1216/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kaikkiin tarvittaviin erityistoimenpiteisiin koulusta työelämään siirtyvien nuorten työnsaannin helpottamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1256/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nuorten yhteiskuntatakuun jatkamiseksi ja laajentamiseksi koko Mikkelin läänin alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 1289/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin sellaisen järjestelmän luomiseksi lainsäädännöllisin toimin, jolla jokaiselle alle 25-vuotiaalle turvattaisiin työ-, koulutus- tai harjoittelu- paikka.

Toivomusaloitteessa n:o 1361/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus kiireellisesti ryhtyisi toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jonka perusteella valtion tukea saaville yrityksille asetettaisiin työllistämisvelvollisuus.

Toivomusaloitteessa n:o 1397/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin nuorten yhteiskuntakuukokeilun laajentamiseksi Mikkelin läänissä Savonlinnan työvoimatoimiston alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 1402/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sellaisen suunnitelman laatimiseksi, jolla työnantajien tukemisen asemesta työaika- ja eläkelainsäädännön uudistamisen ja valtion muiden toimenpiteiden kautta luodaan uusia työpaikkoja.

Toivomusaloitteessa n:o 1427/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus kiireellisesti ryhtyisi lainsäädännöllisiin ja muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin vaikeasti työhönsijoitettavien vammaisten ja muiden vaikeasti työrajoitteisten työllisyyden parantamiseksi sekä erityisesti suojatyötoiminnan tehostamiseksi ja suojatyöntekijöiden palkkatason parantamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1445/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin kunnallisen työllistämistuen porrastamiseksi kantokykyluokituksen pohjalta.

Toivomusaloitteessa n:o 1456/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus pidentäisi nuorten yhteiskuntakuukokeilussa työaikaa 6—9 kuukauteen ja että korkeakoulututkinnon suorittaneiden ikäraja nostettaisiin.

Toivomusaloitteessa n:o 1465/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus huolehtisi tehokkaasti työttömyyden poistamiseen tarkoitettujen määrärahojen käytöstä niin, että niiden avulla luodaan mahdollisimman paljon mielekkäitä työpaikkoja.

Toivomusaloitteessa n:o 1466/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin työttömyyden lieventämiseksi Turun työvoimapiiriin alueella.

Toivomusaloitteessa n:o 1489/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi tehokkaisiin toimenpiteisiin työttömyyden todella poistamiseksi joustavasti Kuopion läänistä.

Toivomusaloitteessa n:o 1490/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin kuorma-autoilijoiden työllisyyden turvaamiseksi erityisesti kehitysalueilla.

Toivomusaloitteessa n:o 1491/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin erityisesti kuorma-autoilijoiden kovan työttömyyden poistamiseksi Kuopion läänissä.

Toivomusaloitteessa n:o 1492/1983 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin sopiviin toimenpiteisiin pirssiautoilijoiden työllisyyden turvaamiseksi samalla alentaen kuljetuskustannuksia niin, että kuluttajat voivat tarpeeseensa entistä enemmän käyttää pirssiautoja.

Toivomusaloitteessa n:o 453/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työvoimaministeriön työllisyysmäärärahojen korottamiseksi tasolle, joka mahdollistaa työttömyyden tehokkaan poistamisen.

Toivomusaloitteessa n:o 455/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, ettei työttömien työllistämiseksi valtion ns. palkkaperusteisilla erityistoimenpiteillä määrätellä erillistä 50 %:n kiintiötä, vaan osa-aikatyön tekemisen mahdollisuus suodaan työttömälle, joka itse on halukas osa-aikaiseen työntekoon.

Toivomusaloitteessa n:o 463/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Pohjois-Hämeen alueella.

Toivomusaloitteessa n:o 465/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ns. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Kymen läänin alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 467/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin, joilla saataisiin Imatran alueelta lisäksi Imatra, Joutseno, Rautjärvi, Ruokolhti, Saari ja Uukuniemi maaseudun työpaikkatukikokeilukunniksi.

Toivomusaloitteessa n:o 472/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin maaseudun työpaikkatuen vakinaistamiseksi ja laajentamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 477/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Pohjois-Karjalan alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 480/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin Kuhmon, Suomussalmen, Puolangan ja Ristijärven kuntien ottamiseksi mukaan työpaikkatukikokeilun piiriin vuonna 1984 sekä ryhtyisi toimenpiteisiin tukimuodon vakinaistamiseksi ja laajentamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 482/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ns. Rinteen kokeilun nimellä kulkevan suoran työllistämistuen ulottamiseksi koko Kainuun eli Kajaanin työvoimapiiriin alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 484/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin maa-

seudun työpaikkatukikokeilun piiriin kuuluvien kuntien lisäämiseksi Kymen läänissä ja työpaikkatuen vakinaistamiseksi pitkällä aikavälillä.

Toivomusaloitteessa n:o 485/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Oulun läänin ja Lappiin.

Toivomusaloitteessa n:o 487/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sitovan työllistämismallin toteuttamiseksi työnantajille.

Toivomusaloitteessa n:o 492/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi viipymättä toimenpiteisiin valtion työohjelman ja työllisyystyöohjelman erottamiseksi toisistaan.

Toivomusaloitteessa n:o 496/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus pikaisesti ryhtyisi toimenpiteisiin täystyöllisyyttä turvaavan uuden työllisyyslain antamiseksi eduskunnalle.

Toivomusaloitteessa n:o 497/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin uusien pysyvien työtilaisuuksien perustamiseksi Oulun läänin pohjoisosan, Iijokilaakson alueen kuntiin.

Toivomusaloitteessa n:o 499/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin erityisen alihankintajärjestelmän luomiseksi maahamme työllisyyden hoitamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 502/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työvoiministeriön toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 503/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Turun ja Porin läänin alueella.

Toivomusaloitteessa n:o 510/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin Keski-Suomen Suomenselkä-kuntien Kinnulan, Pihtiputaan, Kyyjärven, Karstulan, Pylkönmäen ja Multian nimeämiseksi maaseudun työpaikkatukikokeilun piiriin.

Toivomusaloitteessa n:o 517/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Keski-Suomen alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 518/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Vaasan läänin alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 527/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin tuotannollisen keksijätoiminnan tukemisen ottamiseksi

mukaan sen eri muodoissa suoritettaessa työttömyyden torjuntaa nk. Rinteen mallin mukaan.

Toivomusaloitteessa n:o 529/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Kuopion läänin alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 530/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ns. Rinteen mallin kokeilemiseksi kokonaisen työvoimapiirin alueella ja että tällaiseksi työvoimapiiriksi valittaisiin Tampereen työvoimapiiri.

Toivomusaloitteessa n:o 534/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin Anttolan kunnan nimeämiseksi maaseudun työpaikkakokeilukunnaksi.

Toivomusaloitteessa n:o 540/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ns. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi koskemaan Mikkelin läänin.

Toivomusaloitteessa n:o 547/1984 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Etelä-Hämeen alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 516/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin maaseutualueiden työpaikkatukikokeilun laajentamiseksi Oulun läänissä Kärsämäen kuntaan.

Toivomusaloitteessa n:o 529/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin allergiaa sairastavan lapsen hoidon helpottamiseksi siten, että kotiin voidaan palkata työllisyysvaroin nuoria työttömiä.

Toivomusaloitteessa n:o 532/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin maatalouden sijaisavun saannin helpottamiseksi osaaikaviljelijöiden kohdalla siten, että sinne voidaan osoittaa työllisyysvaroin palkattua työvoimaa.

Toivomusaloitteessa n:o 542/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Pohjois-Karjalan alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 546/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimiin ns. Rinteen suoran työllistämistuen mallin toteuttamiseksi Kajaanin työvoimapiirin alueella.

Toivomusaloitteessa n:o 562/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin nykyistä tehokkaamman järjestelmän aikaansaamiseksi nuorisotyöttömyyden poistamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 563/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin maaseudun työpaikkatukikokeilun laajen-

tamiseksi koko maata kattavaksi jo vuoden 1986 alusta lukien.

Toivomusaloitteessa n:o 567/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työrajoitteisten oman elinkeinotoiminnan käynnistämisen avustamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 605/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimiin työttömien nuorten työllistämiseksi siten, että heille järjestetään kesäisin yhdessä poropaliskuntien kanssa lehdesten, kortteiden ja muun luonnonheinän keruuta porojen talviravinnoksi.

Toivomusaloitteessa n:o 606/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ns. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Etelä-Hämeen alueella.

Toivomusaloitteessa n:o 614/1985 vp. ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin työvaltaisen teollisuuden ohjaamiseksi työpaikkakadosta kärsiviin Uudenmaan syrjäalueitten kuntiin ja työpaikkatukikokeilun laajentamiseksi läänin pieniin maatalouskuntiin.

Toivomusaloitteessa n:o 689 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin muuttaakseen yrittäjäksi ryhtyvän työttömän tukemiskokeilusta annetun asetuksen (702/84) 1 §:n vaatimusta siitä, että asianomaisen asetuksen mukaisen avustuksen hakijan tulee päätöksentekohetkellä edelleen olla työttömänä työnhakijana.

Toivomusaloitteessa n:o 690 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisiin toimenpiteisiin lakisääteisen maaseudun työpaikkatuen järjestämiseksi koko maan kattavaksi pienyritystoiminnan käynnistämiseen tähtääväksi tueksi kehittämällä nykyistä kehitysaluejärjestelmää nimenomaan tukea tarvitsevia maaseutualueita palvelevaksi sekä jättämällä kehitysaluetuen ulkopuolelle maakuntien vahvat kasvukeskukset.

Toivomusaloitteessa n:o 698 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin Ruoveden kunnan määräämiseksi maaseudun työpaikkatukikeilukunnaksi.

Toivomusaloitteessa n:o 724 ehdotetaan, että hallitus ottaisi valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen riittävän määrärahan työttömyyden torjunnan tehostamiseen vaikeimmilla työttömyysalueilla.

Toivomusaloitteessa n:o 725 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti erityistoimenpiteisiin työsuhteestaan irtisanottujen työntekijöiden työllistämiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 726 ehdotetaan, että hallitus lisäisi valtionapua kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen, uuden työllis-

syyslain kokeiluun sekä työttömien työllistämiseen.

Toivomusaloitteessa n:o 727 ehdotetaan, että hallitus kiinnittäisi erityistä huomiota nuorten työtupien perustamiseen ja työttömien työllistämiseen niiden piirissä.

Toivomusaloitteessa n:o 738 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nk. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Pohjois-Karjalan alueelle.

Toivomusaloitteessa n:o 751 ehdotetaan, että hallitus antaisi pikaisesti eduskunnalle esityksen kunnolliseksi ja toimivaksi perustuslaillisen työn oikeuden turvaavaksi työllisyyslaiksi ja että hallitus ryhtyisi muihinkin riittävän tehokkaisiin toimiin työllisyyden turvaamiseksi Kainuussa ja kaikkialla myös Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Toivomusaloitteessa n:o 753 ehdotetaan, että hallitus kiireellisesti toteuttaisi pitkäaikaistyöttömien työllistämiskokeilun eli ns. Rinteen mallin Kajaanin työvoimapiirissä.

Toivomusaloitteessa n:o 757 ehdotetaan, että hallitus laajentaisi ns. Rinteen mallin mukaista työllistämiskokeilua Oulun ja Lapin lääneissä.

Toivomusaloitteessa n:o 758 ehdotetaan, että hallitus kiireellisesti toteuttaisi pitkäaikaistyöttömien työllistämiskokeilun eli ns. Rinteen mallin Oulun työvoimapiirissä.

Toivomusaloitteessa n:o 762 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimiin rahoituksen järjestämiseksi riittävien kunnallisten ja yksityisten yhteisöjen omistamien suojatyöpaikkojen luomiseksi työttömille, joita yksityinen työnantaja ei kelpuuta työhön.

Toivomusaloitteessa n:o 780 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työttömälle työnhakijalle luotavan työpaikan omaehtoiseen etsimiseen kannustavan avustus- eli starttijärjestelmän luomiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 789 ehdotetaan, että hallitus antaisi pikaisesti eduskunnalle esityksen kunnolliseksi ja toimivaksi perustuslaillisen työn oikeuden turvaavaksi työllisyyslaiksi ja ryhtyisi muihin riittäviin ja tehokkaisiin toimiin työllisyyden turvaamiseksi Suomessa.

Toivomusaloitteessa n:o 809 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nuorten yrittäjätoiminnan ja työyhteisöjen edistämiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 814 ehdotetaan, että hallitus aloittaisi kiireellisesti joitakin valtion suurhankkeita työllisyyden turvaamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 815 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin valtionavun myöntämiseksi kehitysalueiden pien-

yrittäjille työttömien henkilöiden palkkaamiseksi yrityksiin.

Toivomusaloitteessa n:o 816 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin määrärahan varaamiseksi valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen alkuavustuksiksi muille kuin työttömille heidän perustaessaan pienyrityksiä.

Toivomusaloitteessa n:o 827 ehdotetaan, että hallitus lisäisi työllisyyttä edistäviä investointeja vaikeilla työttömyysalueilla.

Toivomusaloitteessa n:o 828 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimiin työttömien työllistämiseksi valtion virastoissa ja laitoksissa.

Toivomusaloitteessa n:o 871 ehdotetaan, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin ns. Rinteen mallin mukaisen työllistämiskokeilun laajentamiseksi Etelä-Hämeen alueella.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

Nyt käsiteltävänä olevalla työllisyyslailla on tarkoitus kumota vuodelta 1971 peräisin oleva työllisyyslaki. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt työllisyyslain uusimista. Muutosta on kiirehtinyt myös yhteiskuntamme työvoiman rakennemuutos ja työttömyyden kasvu, joka on ilmennyt etenkin naisten, nuorten ja ensi kertaa työmarkkinoille tulevien sekä vaikeasti työllistettävien kohdalla. Hallituksen esityksen perusteluissa on melko laajasti kirjattu työllistämiseen liittyviä keskeisiä tekijöitä, niihin liittyviä ongelmia ja ehdotuksia niiden poistamiseksi. Tästä huolimatta itse työllisyyslaki jää melko yleisluonteiseksi.

Työllisyyslain tavoitteena on täystyöllisyyspäämäärään pyrkiminen. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen sosiaalivaliokunta korostaa sitä, että täystyöllisyyden saavuttaminen ei ole mahdollista pelkästään työvoimahallinnon keinojen avulla. Teollisuuden työvoiman kehitys riippuu selvästi yleisestä taloudellisesta kehityksestä samoin kuin alueellisten työllisyysongelmien vakavuus ja luonne. Täystyöllisyyteen pyrittäessä on ensisijaisena keinona edelleen pidettävä talouspoliittisia toimenpiteitä. Työllisyyttä pitkällä aikavälillä edistävän talouspolitiikan lisäksi tarvitaan eri hallinnonalojen, työmarkkinajärjestöjen ja myös elinkeinoelämän yhteistyötä. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta katsoo, että työllisyysnäkökohdat on otettava huomioon paitsi eri viranomaisten toiminnassa myös yksityisellä sektorilla, yrityksissä tapahtuvassa päätök-

senteossa. Valiokunta odottaa, että hallitus käynnistää lupauksensa mukaisesti yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa neuvottelut siitä, millä tavoin yksityisen sektorin osuutta työllisyyden hoidossa voitaisiin tehostaa. On luonnollista, että jos työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä pystytään edistämään työntekijöiden sijoittumista työelämään, parantamaan heidän ammattitaitoaan ja auttamaan heitä sopivan työpaikan saannissa, helpotetaan myös yritysten ja muiden yhteisöjen työvoiman saantia. Tällöin korostuu myös työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän vastuu onnistuneen työllisyyspolitiikan hoidossa.

Lakiehdotuksen mukaan täystyöllisyyteen pyrittäessä kansalaisten omatoiminen tai työvoimapalvelujen avulla tapahtuva työhön sijoittuminen on ensisijainen tavoite. Hallituksen esityksen mukaan kansalaisten työhönsijoittumisen turvaamisella halutaan aikaisempaa voimakkaammin korostaa työvoimapalveluihin sisällytettävien toimenpiteiden laadullisia tavoitteita. Työvoimapalveluilla tulee pyrkiä esityksen mukaan saamaan aikaan pysyviä työpaikkoja, mutta myös niiden alojen palvelutarpeet on otettava huomioon, joille on luonteenomaista lyhytaikaiset ja satunnaiset palvelussuhteet. Valiokunnan mielestä työvoimapalveluita on pidettävä kaikkein tärkeimpinä työvoimapolitiikan keinoina pyrittäessä työttömien työllistämiseen. Työvoimapalvelujen avulla edistetään työnhakijoiden työn ja työnantajien työvoiman saantia. Sosiaalivaliokunnan mielestä työvoimapalvelujen määrälliselle ja laadulliselle kehittämiseksi on asetettava sellaiset tavoitteet, että ne edistävät työnhakijoiden pysyvää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Työllisyysvaroja pitää käyttää viimesijaisena keinona, silloin kun työllistyminen on muutoin todettu mahdottomaksi. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksessa on kirjattu suuri joukko työvoimapalveluja, joista säädetäisiin erikseen asetuksella. Etenkin ammatinvalinnanohjauksen ja työnvälityksen vanhentuneet säännökset pitää ensi tilassa uusia työmarkkinoilla tapahtuneiden huomattavien rakennemuutosten ja toimintatapojen vuoksi. Vain riittävällä joustavuudella voidaan taata työntekijöiden sijoittuminen työelämään heidän ammattitaitoansa vastaavaan työpaikkaan.

Sosiaalivaliokunnan näkemyksen mukaan työvoimapalvelujen laadullisen ja määrällisen tason nostamiseen päästään erityisesti tehostamalla näiden palvelujen tuottamista. Samalla on työvoimatoimistojen henkilöstömäärän riittävyys turvattava. Työvoimaministeriön antamien tietojen

mukaan tämä edellyttäisi ainakin 100 viran perusvajeuksen poistamista työvoimahallinnosta. Lain voimaantulovaiheessa riittävän nopean käynnistyksen turvaamiseksi olisi voitava myös käyttää tilapäistä lisätyövoimaa. Työvoimapaalvelujen alueellisilta osilta valiokunta kiinnittää huomiota niiden joustavuuteen ja myös eri työvoimapiirien alueelliseen omatoimisuuteen. Ennistä enemmän on siirrettävä päätöksentekoa työntöntä työnhakijaa lähellä olevalle työvoimapiirille ja työvoimatoimistolle, jolloin työllistämistoimenpiteet yksinkertaistuvat ja on mahdollista ottaa huomioon työllistettävän henkilön yksilölliset olosuhteet.

Työtilaisuuksien järjestämisessä työttömille on erityiseksi kohteeksi esityksen mukaan otettu alle 20-vuotiaat nuoret ja pitkäaikaistyöttömät, joihin on kohdistettu niin sanottuja velvoitetyöllistämistoimenpiteitä. Laissa ei varsinaisesti ole määritelty, mitä tarkoitetaan työttömällä henkilöllä lukuun ottamatta viittauksia työttömyysturvalain säännöksiin. Ongelma korostuu etenkin pitkäaikaistyöttömien osalta. Valiokunnan mielestä pitkäaikaistyöttöminä ei ole pidettävä työttömyyseläkkeen saajia. Valiokunnan mielestä työvoimahallinnon on käytettävä työttömän edut huomioon ottavaa harkintaa soveltaessaan lain 18 §:n mukaisia työllistämistoimenpiteitä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että pitkäaikaistyöttömällä voidaan tarkoittaa myös niitä vajaakuntoisia, joille olisi tarkoitettu lähinnä suojatyötyyppinen järjestely. Miten suojatyö hoidettaisiin työllisyylain yhteydessä, ei ole hallituksen esityksessä määritelty. Perusteluissa todetaan vain, että vajaakuntoisten erityispalvelut ovat kehittyneet voimassa olevan työllisyylain antamisen jälkeen ja muodostavat nykyisin vakiintuneen kokonaisuuden.

Sosiaalivaliokunnan mielestä hallituksen esityksessä omaksuttu näkemys hämärtää vajaakuntoisten osalta sitä periaatetta, joka on ilmaistu esimerkiksi työttömyysturvalain säätämisen yhteydessä ja johon ehdotettavan työllisyylain 16 §:n 3 momentissakin viitataan. Sen mukaan jokaisella työkykyisellä ja työhaluisella henkilöllä on oikeus olla työmarkkinoilla ja päästä niitä koskevien työvoimapaalvelujen piiriin. Vajaakuntoisten ei pidä joutua työllisyylain säätämisen johdosta työllistämässä muita heikompaan asemaan. Työvoimaviranomaisille on siten asetettava erityinen työllistämisvastuu myös vajaakuntoisten henkilöiden työllistämässä. Heidän on saatava edelleenkin työvoimahallinnon erityispalveluksia avoimilla työmarkkinoilla selviytyäkseen. Kuten

sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 40 hallituksen esityksestä laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laiksi sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta on todettu, myös suojatyön kehittämiseksi tarvitaan selkeä säännöspohja, joka mahdollistaa henkilön pysymisen työelämässä ja siten antaa mahdollisuuksia yhdenvertaiseen elämiseen muiden kansalaisten kanssa.

On myönteistä, että esityksen perusteluissa on kiinnitetty huomiota nuorten työttömien työ- tai harjoittelupaikan saamiseen siten, että sillä voidaan helpottaa heidän pysyvää työllistymistään. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluihin siinä, että opetushallinnon tarjoamia koulutusmahdollisuuksia pitää tällaisissa tapauksissa käyttää ensisijaisesti työttömyyden estämisessä. Varsinkin 16—17-vuotiaat on ohjattava koulutukseen. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota laissa olevaan määräaikaan, joka nuoren osalta on asetettu kolmen kuukauden kestäväksi työttömyysjaksoksi. Ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevalle nuorelle sopivan ratkaisun etsintä joko koulutuksen tai työpaikan osalta näin lyhyessä ajassa saattaa olla vaikeaa. Valiokunta korostaa työvoimaviranomaisten harkinnan joustavuutta myös nuorten työllistämässä ja koulutuspaikan etsinnässä. Nuorten työllistymistä on myös tarkoin seurattava.

Ongelmaksi työllistämisen suhteen tulevat yli 20-vuotiaat jo ammattiin valmistuvat nuoret, joiden työllistäminen voi olla vaikeaa erityistyövoimapaalvelujen ja sopivien työpaikkojen puutteen takia. Valiokunta korostaakin nuorten yhteiskuntatakuun merkitystä myös tämän ryhmän erityistyöllistämässä ja toimeentulossa.

Koulutuskysymykset ovat valiokunnan mielestä työllisyyden hoidossa keskeisiä. Koulutusjärjestelmän kehittämisessä pitää kiinnittää huomiota myös erityisesti työttömyysuhan alaisiin henkilöihin. Uudelleen koulutuksen merkitys korostuu myös alueellisten työttömyyserojen ja työvoiman jatkuvan ikääntymisen yhteydessä. Koulutuspolitiikalla onkin nähtävä olevan keskeinen merkitys työvoiman kysynnän ja tarjonnan ammatillisen sopeutumisen edistämässä. Myös koulutusta koskevien säännösten vaikutusta nuorten koulutushalukkuuteen samoin kuin sen vaikutusta heidän työllistymiseensä avoimille työmarkkinoille on seurattava tarkoin.

Työllisyylain mukaan kunnan vastuu asukkaitensa työllistämisestä tulee keskeisesti esille. Tämä edellyttää myös kuntatasolla uusien työkohteiden etsimistä ja työllistämistoimenpiteiden

laajentamista ja ennen kaikkea aktiivista elinkeinopolitiikkaa. Tällöin korostuu luonnollisesti se, että on paljon erilaisia tarpeita, joihin tekemäntöä työtä voidaan kanavoida. Työtilaisuuksia luotaessa ei kuitenkaan saa unohtaa työn tekemisen mielekkyyttä ja sen merkitystä työttömälle työnhakijalle.

Kuntien työllistämismenpiteiden yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei työvoimaviranomaisten pitäisi pakkotoimin ohjata työttömiä työnhakijoita kunnan töihin, vaan tästä on voitava neuvotella yhteisesti kuntatyönantajan kanssa ottaen myös huomioon työllistettävän toivomukset. Valiokunta korostaa sitä, että kunta tekee työsopimuksen työnhakijan kanssa ja kunta on tällöin pidettävä työnantajana työsopimuslainsäädännössä tarkoitetulla tavalla. Johtamis-, neuvottelu- ja suunnittelutyön asianmukainen hoitaminen ja käynnistäminen kunnassa voi tarvita valiokunnan näkemyksen mukaan erillistä henkilöstöä. Kuntien valtionaputarvetta harkittaessa tämä on otettava kunnan menoissa huomioon. Tarkoituksena ei kuitenkaan voi muutoin olla työvoimahallinnon piiriin kuuluvien tehtävien siirtäminen kunnan virkatyönä tehtäväksi. Kuntien työllistämismenpiteiden toteutumista on seurattava ja selvítettävä, miten se tulee vaikuttamaan kunnan henkilöstörakenteeseen.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan kunnat ovat edelleenkin käyttäneet valtion työllistämistuella saamiaan varoja sellaisten pysyväisluontoisten tehtävien hoitamiseen, joihin edellytettäisiin pysyviä virkajärjestelyjä. Valiokunnan mielestä pysyvä työvoimantarve on hoidettava normaalein virkajärjestelyin.

Kunnallisen työllistämistuen ja työllisyyslain mukaisten valtionavustusten yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen lukuisaan määrään vaihtoehtoja, minkä erilaiset valtionavustukset ja tukitoimenpiteet työvoimahallinnon alalla muodostavat. Valiokunnan mielestä nämä on kiireimmiten kartoitettava ja yhtenäistettävä ja saatettava yhtenäisen valtionapuseränsäntön alaisiksi. Vain sillä tavalla pystytään seuraamaan maamme eri alueille kohdistuvia talouspoliittisia toimenpiteitä ja mitoittamaan annettavat etuudet todellisen tarpeen mukaisesti. Valtionosuus- ja valtionapuseränsäntöjen osalta on myös huolehdittava siitä, että työvoimaministeriön päätöksellä ei ohiteta ministeriölle muutoin asetettuja normeja. Nämä ovat lähinnä valtioneuvoston ohjesääntö ja valtion tulo- ja menoarvion soveltamisesta annetut ohjeet, säännökset ja määräykset.

Työllisyyskertomusta koskevan 6 §:n mukaan on valtiopäiväjärjestyksen 29 §:ssä tarkoitettua hallituksen kertomuksessa vuosittain selostettava hallituksen toimenpiteet työllisyyslain tavoitteiden toteuttamiseksi. Valiokunnan mielestä on paikallaan, että vuosittain saadaan tietoa valtiovallan keskeisiin tehtäviin kuuluvasta työllisyyden hoidosta.

Uudistuksen laajuuden ja sen merkityksen ennen kaikkea nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämisessä, valmistelutyön vaikeudet sekä kustannusarvioiden epävarmuuden huomioon ottaen valiokunta edellyttää, että hallitus kolmen vuoden kuluessa työllisyyslain voimaantulosta antaa selonteon lain työvoima- ja sosiaalipoliittisista vaikutuksista sekä toimeenpanosta.

Valiokunnan tekemät yksityiskohtaiset muutosehdotukset

Työllisyystavoitteita ja sen vaatimia toimenpiteitä koskevaan 2 §:n 2 ja 3 momenttiin valiokunta on tehnyt kielellisen tarkistuksen.

Tavoiteohjelmaa koskevaan 5 §:ään on hallituksen esityksen perustelujen mukaan sisällytettävä muun muassa talouden ja työllisyyden kehitysarviot. Esityksen mukaan siinä tulisi myös selvittää esimerkiksi nuoriin, pitkäaikaistyöttömiin, työrajoitteisiin ja maan eri alueiden erityyppisiin työllistämisoongelmiin sekä työvoimapalvelujen kehittämiseen kohdistuvat erityistoimet ja se tulisi laatia sillä tavoin yksityiskohtaisesti, että se toimisi työllisyyspolitiikan valmistelun ja päätöksenteon perustana. Sosiaalivaliokunnan mielestä vajaakuntoisten henkilöiden työllistämiseen on myös erityisesti ohjelmassa kiinnitettävä huomiota. Pykälään on tämän vuoksi lisätty maininta vajaakuntoisten työllistämisen edistämistä.

Ilmoitusvelvollisuutta koskevan 8 §:n osalta on perustuslakivaliokunta huomauttanut lausunnossaan, että ei ole lainsäädäntövallan järjestämisen kannalta asianmukaista tehdä lainsäätämisen täysivaltaiseksi vaihtoehtoksi sitä, miten asiasta sovitaan valtioneuvoston ja työnantajia edustavien yhdistysten välillä. Mainittujen tahojen sopimussenteko tulisi olla selvästi alisteinen lakijärjestelyille. Tästä syystä sosiaalivaliokunta ehdottaa 8 §:ää muutettavaksi siten, että työnantajan on ilmoitettava merkittävistä työvoiman käyttöä koskevista muutoksista ja uusien toimenpiteiden perustamisesta sekä avoimeksi tulevista työpaikoista työvoimaviranomaisille. Ehdotettavan uu-

den 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisuuden tarkemmasta toimeenpanosta sovittaisiin valtioneuvoston ja työnantajia edustavien yhdistysten välillä.

Suhdanne- ja kausivaihteluja koskevaan 9 §:ään on valiokunta tehnyt kirjoitusvirheestä johdettua kielellisen tarkistuksen.

Työntekomahdollisuuden järjestämistä koskevan 16 §:n 2 momenttiin valiokunta on tehnyt täsmennyksen poistamalla viittauksen väestökirjalain 9 §:ään. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kotikunnan olisi työllistettävä tai järjestettävä harjoittelupaikka alle 20-vuotiaalle henkilölle hänen oltuaan työttömänä kolme kuukautta, jollei hän muutoin sijoitu koulutukseen tai työllisty. Väestökirjalain 10 § koskee muun muassa opiskelijoiden kotikuntaa, joten pelkkä viittaus 9 §:ään on liian suppea.

Työllistymisselvitystä ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemistä koskevassa 18 §:ssä ovat perustuslakivaliokunta ja laki- ja talousvaliokunta kiinnittäneet huomiota pykälän 3 momentin säännöksen, jonka mukaan valtion tai kunnan on työvoimaviranomaisen osoituksesta järjestettävä työttömälle työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Näiden näkemysten mukaan ei ole asianmukaista, että kunnan ja valtion velvollisuuksien täsmällinen jakautuminen jäisi asetuksella säädettäväksi. Kuntien itsehallinnon kannalta on edellytetty, että asiasta säädetään lailla. Tämän mukaisesti sosiaalivaliokunta on poistanut 3 momentista mahdollisuuden säätää asiasta asetuksella. Kunnan ja valtion velvollisuuksien tämentämiseksi momenttiin on lisätty maininta, että kunnan ei tarvitse järjestää työntekomahdollisuutta useammalle kuin puolelle työnhakijoista.

Lakiehdotuksen 18 §:n 2 momenttiin valiokunta on tehnyt viittausta koskevan tarkistuksen 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun julkisiin toimenpitein työllistettävään henkilöön. Samalla valiokunta pykälään tekemälläan lisäyksellä on halunnut korostaa sitä, ettei laissa tarkoitettu 12 kuukauden määräaika ole sellainen, jonka kulumista pitäisi odottaa, ennen kuin työllistämistöimenpiteisiin ryhdytään.

Lakiehdotuksen 18 §:n säännös koskee pitkäaikaistyöttömiä. Näin määriteltynä pitkäaikaistyöttöminä on pidettävä myös kansaneläkelain ja eri

työntekijäin eläkelain mukaista työttömyyseläkettä saavia henkilöitä. Myös nämä henkilöt tulisivat työllisyyslaissa säädetyn pakollisen työllistämisvelvollisuuden piiriin. Koska työttömyyseläkkeen yhtenä tarkoituksena on huolehtia pitkäaikaistyöttömien toimeentuloturvasta, ei ole tarkoituksenmukaista, että heihin kohdistettaisiin työllisyyslakiehdotuksessa säädettyjä velvoittavia työllistämistöimenpiteitä. Valiokunta yhtyy siinä laki- ja talousvaliokunnan näkemykseen, että työttömyyseläkkeellä olevien työllistäminen tulisi merkitsemään työvoimahallinnolle huomattavia ylimäärisiä toimenpiteitä. Se vaarantaisi nuorten ja muiden pitkäaikaistyöttömien työllistämisen, mihin työllisyyslain toimenpiteillä on ensisijaisesti pyritty. Tämän vuoksi sosiaalivaliokunta ehdottaa 18 §:n 4 momentissa mainittavaksi, etteivät työllisyyslain velvoittamistöimenpiteet koske työttömyyseläkkeellä olevia. Säännös mahdollistaisi sen, että työttömyyseläkkeellä oleva niin halutessaan pääsisi osalliseksi työvoimapalveluista.

Valtionosuutta koskevaan 21 §:ään valiokunta on tehnyt saman täsmennyksen kuin 18 §:n 2 momenttiin. Muutoksella tähdennetään työllisyyslain 16 §:n 2 momentin perusteella niin sanotun velvoitettytyöllistämisen kohteeksi joutuvien henkilöiden työllistämistä.

Valtionosuuden myöntämistä ja maksatusta koskevaan 22 §:ään valiokunta on tehnyt täsmennyksen, jonka mukaan 21 §:n mukaisen valtionosuuden maksatuksessa noudatetaan, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 5 ja 8 luvussa on valtionosuuksista säädetty. Toissijaisena lakina kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettua lakia on työllisyyslain valtionapua ja valtionosuuksia koskevilta osilta muutoinkin noudatettava, jollei erikseen muuta ole mainittu.

Työvoimatoimikuntaa koskevaan 27 §:ään sosiaalivaliokunta on tehnyt teknisen tarkistuksen. Pykälästä on poistettu turhana viittaus työvoimatoimikunnasta annettuun asetukseen.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Työllisyyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Työllisyystavoite ja sen vaatimat toimenpiteet

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Täystyöllisyyden toteuttamiseksi valtion tulee edistää korkeaa ja tasaista työvoiman kysyntää yleisillä talouspoliittisilla sekä muilla työllisyysteen vaikuttavilla toimenpiteillä.

Työttömyyden torjumiseksi ja työvoiman puutteen ehkäisemiseksi valtion tulee työvoima- ja koulutuspoliittisilla sekä muilla kehittäväillä ja ohjaavilla toimenpiteillä edistää työvoiman kysynnän ja tarjonnan ammatillista ja alueellista sopeutumista.

2 luku

Suunnittelu

3 ja 4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

Tavoiteohjelma

Valtioneuvosto laatii vuosittain kevätkaudella työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelman. Tavoiteohjelman tulee sisältää katsaus talous- ja työllisyysnäkyymiin. Ohjelmassa tulee selvittää muun muassa toimenpiteet työvoimapalvelujen kehittämiseksi, nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi, *vajaakuntoisten työllistämisen edistämiseksi* ja alueellisten työttömyyserojen supistamiseksi sekä niiden edellyttämän eri hallinnonalojen välisen yhteistyön järjestämiseksi.

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Työllisyyden hoito

7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 §

Ilmoitusvelvollisuus

Työnantajan on ilmoitettava merkittävistä työvoiman käyttöä koskevista muutoksista ja uusien toimipisteiden perustamisesta sekä avoimiksi tulevista työpaikoista työvoimaviranomaiselle. (Poist.)

Valtioneuvoston ja työnantajia edustavien yhdistysten välillä sovitaan ilmoitusvelvollisuuden tarkemmasta toimeenpanosta.

9 §

Suhdanne- ja kausivaihtelut

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Milloin siihen on suhdannepoliittisia tai muita erityisiä syitä, työvoimaviranomaisella on oikeus kalenterivuoden aikana myöntää valtion työvirastolle ja kunnalle *oikeus poiketa* edellä säädetystä velvollisuudesta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

10—15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Työ- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen

16 §

Työntekomahdollisuuden järjestäminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö ei ole

työllistynyt omatoimisesti eikä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, on valtion tai sen kunnan, jossa henkilöllä on väestökirjalain (141/69) (poist.) mukainen kotipaikka, pyrittävä järjestämään 13 §:ssä tarkoitettujen työllisyysmäärärahojen avulla siten kuin asetuksella erikseen säädetään mahdollisuus hänen työkykyään vastaavan toimeentulon turvaavan työn tekemiseen työssäkäyntialueella omassa tai toisen yrityksessä, yhdistyksessä, kunnassa, kuntainliitossa taikka valtion virastossa tai laitoksessa ottaen huomioon, mitä muualla tässä laissa säädetään työ- ja koulutustilaisuuksien järjestämisestä.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 §

Työllistymisselvitys ja pitkäaikaistyöttömyyden ehkäiseminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö on ollut työttömänä yhdenjaksoisesti 12 kuukautta tai viimeisten kahden vuoden aikana työttömänä 12 kuukautta eikä häntä ole tänä aikana työllistetty 3 momentin mukaisesti, on työvoimaviranomaisten pyrittävä ohjaamaan työnhakija koulutukseen tai työllistämään hänet 7—16 §:n mukaisesti taikka sijoittamaan hänet erityisin työllistämistoimin valtion, kunnan, kuntainliiton, yksityisen tai yhteisen palvelukseen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Tässä tarkoitettu henkilön työllistämään sitoutuvalle yritykselle maksettavasta työllistämistuesta säädetään niin ikään tarkemmin asetuksella.

Jos työnhakijaa ei voida työllistää 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, on valtion tai kunnan työvoimaviranomaisen osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus kuuden kuukauden ajaksi (poist.). Kunnan ei tarvitse järjestää työntekomahdollisuutta useammalle kuin puolel-le työnhakijoista.

Mitä 2 ja 3 momentissa on säädetty, ei koske henkilöä, joka saa työttömyyseläkettä.

19 ja 20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Vielä valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 79/1983 vp., 95/1984 vp., 14, 92 ja 177 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

21 §

Valtionosuus

Jos kunta on työllistänyt 16 §:n 2 momentissa tarkoitettun työvoimatoimiston osoittaman työttömän henkilön, sillä on oikeus saada työllisyysmäärärahoista työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta työttömyysturvalain (602/84) mukaista suurinta korotettua peruspäivärahaa vastaava määrä henkilöä kohti niiltä päiviltä, joilta kunta on velvollinen maksamaan palkkaa (normaali valtionosuus).

(2—6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

22 §

Valtionosuuden myöntäminen ja maksatus

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtionosuuden maksatuksessa noudatetaan, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 5 ja 8 luvussa on valtionosuuksista säädetty.

5 luku

Erinäiset säännökset

23—26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

27 §

Työvoimatoimikunta

Työvoimatoimiston yhteydessä toimivassa työvoimatoimikunnassa, josta säädetään erikseen (poist.), käsitellään tämän lain toimeenpanoon liittyviä asioita.

28 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Voimaantulo

29 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Lopuksi valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 1154, 1159, 1198, 1214, 1216, 1256, 1289, 1361, 1397, 1402, 1427, 1445, 1456, 1465,

1466, 1489, 1490, 1491 ja 1492/1983
vp., 453, 455, 463, 465, 467, 472, 477,
480, 482, 484, 485, 487, 492, 496, 497,
499, 502, 503, 510, 517, 518, 527, 529,
530, 534, 540 ja 547/1984 vp., 516, 529,

532, 542, 546, 562, 563, 567, 605, 606 ja
614/1985 vp., 689, 690, 698, 724, 725,
726, 727, 738, 751, 753, 757, 758, 762,
780, 789, 809, 814, 815, 816, 827, 828 ja
871 hylättäisiin.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen, Ikonen, H. Kempainen, Könkkölä, P. Leppä-

nen, Louvo, Moisander, Nordman (osittain), Paavilainen, Pesola, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet Eklund ja Törnqvist (osittain).

Vastalauseita

I

Hallituksen esitys ei täytä hallitusmuodon työllisyyslailla asettamia vaatimuksia. Ed. Alpin ym. lakialoitteessa n:o 14 on ehdotettu järjestelmää, joka vallitsevissa oloissa tarjoaisi pohjan työllisyyden paremmalle hoitamiselle. Viitataan aloitteen seikkaperäisiin perusteluihin.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että työllistämässä työllisyyslaki sinänsä on viimeinen keino. Ensisijaisesti on talouspolitiikan keinoin,

Neuvostoliiton kanssa käytävää kauppaa ja talousyhteistyötä kehittäen, työaikaa lyhentäen sekä työttömyyseläkkeen ikärajaa alentaen pyrittävä vaikuttamaan tilanteeseen.

Edellä esitetyn perusteella ehdotan,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Työllisyyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 ja 2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Suunnittelu

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 §

Suunnitelmat

Valtion työvirastojen sekä kuntien ja kuntainliittojen on ennakolta laadittava seuraavaa vuotta varten suunnitelmat työmäärärahoihin toimeenpantavien töittensä järjestämisestä (*poist.*).

(2 ja 3 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

(4 mom. *poist.*)

5 §

(*Poist.*)

5 §

Työllisyyskertomus

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnön 6 §:n 1 mom.)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnön 4 §:n 4 mom.)

3 luku

Työllisyyden hoito

6 §

Työvoimapalvelut

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnön 7 §:n 1 mom.)

Työvoimapalveluja ovat erityisesti työnvälitys, ammatinvalinnanohjaus, työllisyyskoulutus, muuttoturvan järjestäminen, sijaintineuvonta, ohjaaminen omatoimiseen työllistymiseen, kansainvälinen harjoittelijanvaihto, tietopalvelu ja *työrajoitteisten* erityispalvelut.

Työvoimapalvelut tulee järjestää siten, että niillä varaudutaan työvoiman tarpeen sekä työvoimavarojen määrän ja rakenteen muutoksiin ja että ne edistävät sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista työmarkkinoilla. (*Poist.*)

7 § (8 §)

Ilmoitusvelvollisuus

Työnantajan on ilmoitettava yli 10 *työntekijän irtisanomisista ja lomautuksista sekä uusien toimipisteiden perustamisesta ja avoimiksi tulevista työpaikoista työvoimaviranomaiselle, niin kuin siitä asetuksella erikseen säädetään.*

(2 mom. *poist.*)

8 §

Suhdanne- ja kausivaihtelut

(1 momentti kuten valiokunnan mietinnön 9 §:n 1 mom.)

(2—4 mom. *poist.*)

9 § (10 §)

Hankinnat

Valtion virastojen ja laitosten sekä kuntien ja kuntainliittojen on, mikäli ulkomaankauppaa koskevista (*poist.*) sopimuksista ei muuta johdu, hankinnoissa otettava huomioon tämän lain 1, 2, 8 ja 15 §:ssä tarkoitettut työllisyysnäkökohdat.

10 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 11 §)

11 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 12 §)

12 § (13 §)

Työllisyysmäärärahat

Valtion tulo- ja menoarvion työllisyysmäärärahoista voidaan osoittaa tai myöntää tulo- ja menoarvion perustelujen mukaisesti määrärahoja valtion virastoille ja laitoksille, kunnille ja kuntainliitoille sekä yksityisille ja yhteisöille (*poist.*).

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

13 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 14 §)

14 § (15 §)

Työllisyysmäärärahojen käytön edellytykset

Työllisyysmäärärahojen käyttämisen edellytyksenä 13 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin on, että valtionapuhankkeen suunnittelussa, toteuttamisessa ja valtionaputoiminnassa noudatetaan, mitä kunkin hankkeen osalta mahdollisesti on erikseen säädetty ja määrätty.

4 luku

Työhönosoitus

15 §

Oikeus työhönosoitukseen

Työkykyiselle 17—64-vuotiaalle henkilölle, joka ei ole työllistynyt omatoimisesti eikä työvoimapalvelujen avulla ja jolle ei ole voitu osoittaa työnsaantia edistävää koulutusta, on hänen niin halutessaan valtion tai sen kunnan, jossa henkilöllä on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka, järjestettävä mahdollisuus hänen työkykyään vastaavan, toimeentulon turvaavan työn tekemiseen kolmen kuukauden kuluessa hänen ilmoittautumisestaan työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi.

16 §

Työhönosoituksen antaminen

Työvoimaviranomainen antaa 15 §:ssä tarkoitettulle työttömälle työnhakijalle työhönosoituksen kunnan tai valtion töihin. Työhönosoituksen antaa se työvoimatoimisto, jonka toimialueen

kunnassa työnhakijalla on väestökirjalain mukainen kotipaikka.

Työvoimaviranomainen ei voi ilman kunnan suostumusta osoittaa työtöntä kunnan työllistettäväksi, jos kunta jo tämän lain mukaisesti työllistää vähintään puolet 15 §:n 1 momentin nojalla työhönooitukseen oikeutetuista henkilöistä tai vähintään viisi prosenttia kunnan alueen ammatissa toimivasta väestöstä. Kunnan työllistämiksi luetaan myös ne työvoimaviranomaisen osoittamat henkilöt, jotka on työllistetty 17 §:n mukaisesti sellaisen kuntainliiton palveluksessa, jonka jäsen kunta on, tai sellaisen yrityksen palveluksessa, jossa kunnalla on omistuksen perusteella määräysvalta, taikka sellaisen yhteisön palveluksessa, jonka tarkoituksena on toimia kuntalaisten yhteiseksi hyväksi.

Valtion virastojen ja laitosten on työllistettävä työvoimaviranomaisten osoituksesta muut kuin 2 momentissa tarkoitetut työhönooitukseen oikeutetut henkilöt heidän kotikunnassaan. Valtion virastojen ja laitosten työllistämiseksi luetaan myös ne valtion yhtiöiden tai yksityisten taikka muiden kuin 2 momentissa tarkoitettujen yhteisöjen työllistämät henkilöt, joiden palkkaukseen on myönnetty valtion työllisyysmäärärahoja.

Valtion virastojen ja laitosten 3 momentissa tarkoitetuiksi työllistämiseksi luetaan henkilöt, jotka työllistävät itsensä 12 §:ssä tarkoitetun yrittäjäksi ryhtyvälle työttömälle myönnettävän korvauksen avulla. Korvauksen myöntämisestä säädetään tarkemmin asetuksella.

17 §

Työaika

Työhönooituksen saaneelle on järjestettävä mahdollisuus tehdä työkykyään vastaavaa kokoai-
kaista työtä.

18 §

Työhönooituksen peruutus

Työvoimatoimiston on peruutettava työhönooitus, jos henkilö tekee samanaikaisesti toista ansiotyötä, joka ei ole tilapäistä tai vähäistä, taikka jos henkilö kieltäytyy hänelle tarjotusta sellaisesta työstä, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä työttömyysturvalain (602/84) mukaista työttömyyspäivärahaa.

Työhönooituksen peruutus päättää työsuhteen välittömästi sen estämättä, mitä palvelussuhteen lakkaamisesta on erikseen säädetty.

19 §

Uusi työhönooitus

Henkilöllä on oikeus saada uusi työhönooitus, kun kolme kuukautta on kulunut työsuhteen päättymisestä, jos tämän lain mukaiset edellytykset muuten ovat olemassa.

Ennen kuin henkilölle annetaan 1 momentin mukainen uusi työhönooitus, on opetus-, työvoima- ja sosiaaliviranomaisten yhdessä hänen kanssaan yritettävä löytää hänelle ratkaisu, joka johtaa pysyvään työllistämiseen tai muutoin edistää työllistymistä tai ainakin turvaa henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulon.

5 luku

Kunnan työllistämisvastuun toteuttaminen

20 §

Kunnan töihin osoitettujen työllistäminen

Kunnan on järjestettävä sen töihin osoitetulle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus tehdä työkykyään vastaavaa työtä.

Työttömät on työllistettävä ensisijaisesti kunnan lakisääteisiä tehtäviä täydentävissä sosiaalipalvelujen tai ympäristönhoidon ja metsien hoidon taikka sivistystoimen, liikuntatoimen ja pelastuspalvelun tehtävissä siten, että niissä saatu työkokemus mahdollisuuksien mukaan edistää ammattitaidon kehittymistä ja pysyvää työllistymistä.

21 §

Työsuhteen alkaminen ja kesto

Kunta ottaa palvelukseensa työvoimatoimiston osoittaman henkilön tai täyttää työllistämisvelvollisuutensa 16 §:n 2 momentin mukaisesti siitä päivästä lukien, jona kunta on saanut ilmoituksen 16 §:ssä tarkoitettusta työvoimatoimiston osoituksesta. Jos työtä ei ole voitu aloittaa sinä päivänä työhönooituksen saaneesta henkilöstä johtuneesta syystä, työsuhte alkaa työn aloittamispäivänä.

Työllistettävän kanssa on tehtävä työ sopimuslaissa (320/70) tarkoitettu määräaikainen työ sopimus, joka on voimassa vähintään 12 kuukautta kerrallaan.

22 §

Työsuhteen ehdot

Työnantaja on velvollinen noudattamaan alan työehtosopimuksen määräyksiä ja maksamaan vä-

hintaan sen mukaisen palkan tai, jollei sanottua sopimusta ole, kyseessä olevista työtehtävistä työpaikkakunnalla sellaisessa työssä maksettavan käyvän palkan.

23 §

Omatoiminen työn etsiminen työaikana

Henkilöllä on oikeus, jos se muuten ei ole vaikeuksista mahdollista, palkkaa menettämättä työaikana asioida työvoimatoimistossa tai muulla tavoin etsiä työtä tai koulutusmahdollisuutta.

24 §

Työstä eroaminen

Jos henkilö on saanut muuta työtä tai hyväksynyt koulutustarjouksen, johon ei voi osallistua työn ohessa, taikka jos hän jostakin muusta syystä haluaa erota työstä, tulee hänen ilmoittaa tästä työntantajalle, jolloin työsuhde päättyy ilman irtisanomisaikaa.

25 §

Valtionosuus

Jos kunta on työllistänyt työttömän 20 §:n nojalla sellaisiin tehtäviin, joista aiheutuviin kustannuksiin se voisi saada erityissäännösten perusteella valtionosuutta, sillä on oikeus saada tämän lain mukaisesta työllistämisestä aiheutuviin palkkakustannuksiin valtionosuutta sama määrä.

Jos työtön on työllistetty sellaisiin tehtäviin, joista aiheutuviin kustannuksiin kunnalla ei ole oikeutta saada erityissäännösten perusteella valtionosuutta, kunnalla on oikeus saada valtionosuutta 85 prosenttia työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin siten kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa (35/73) säädetään käyttökustannuksiin suoritettavasta valtionosuudesta.

Jos kunnan 16 §:n mukaisesta työllistämisestä aiheutuva rasitus on suurempi kuin 0,5 penniä veroäyriä kohden, kunnalla on oikeus lisävaltionosuuteen siinä määrin, ettei kunnalle aiheutuva rasitus muodostu maimittua pennimäärää veroäyriä kohden suuremmaksi.

Kunnalla on oikeus saada 1—3 momentin mukaista valtionosuutta enintään 12 kuukautta kerrallaan kutakin työllistettyä kohti.

26 §

Valtionosuuden myöntäminen ja maksatus

Valtionosuuden myöntämisestä päättää työvoimatoimisto.

Työvoimapiirin toimisto maksaa valtionosuuden ennakon ja loppuerän siten kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 18—21 a §:ssä on säädetty valtionosuudesta käyttökustannuksiin.

6 (5) luku

Erinäiset säännökset

27 §

Muutoksenhaku

Jos työntekijä on tyytymätön 18 §:n nojalla tehtyyn työhönosoituksen peruutukseen, hän voi hakea siihen muutosta valittamalla siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty muutoksenhausta sosiaalivakuustoitimikunnan ja työttömyyskassan päätökseen.

Jos kunta on tyytymätön sen töihin 16 §:n nojalla annettuun työhönosoitukseen tai työvoimatoimiston 26 § mukaiseen valtionosuuden myöntämistä koskevaan päätökseen, se voi hakea siihen muutosta valittamalla lääninoikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Kunnan on pantava 16 §:n nojalla annettu työhönosoitus täytäntöön valituksesta huolimatta. Valituksella ei ole siirtävää vaikutusta myöskään 18 §:n nojalla tehdyn työhönosoituksen peruutuksen täytäntöönpanoon.

28 §

Työttömyysturva

Edellä 15 §:ssä tarkoitetun työttömänä olevan henkilön toimeentulo turvataan siten kuin laissa erikseen säädetään.

29 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 24 §)

30 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 25 §)

31 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 26 §)

32 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 27 §)

33 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 28 §)

7 (6) luku

Voimaantulo

34 § (29 §)

Voimaantulo

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämän lain 21 §:n 2 momentissa ja 24 §:n 4 momentissa säädetty 12 kuukautta on kuitenkin kuusi kuukautta, kun työllistettävä on täyttänyt 25 vuotta ja työsopimus on solmittu ennen 1 päivää tammikuuta 1988.

(3 mom. kuten 2 mom. valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

työntekijäin eläkelain 4 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 4 c §:n 1 momentti, 4 momentin 2 kohta ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85), näin kuuluvaksi:

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta ja joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkämäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 4 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 4 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Laskettaessa 4 c §:n 1 momentissa tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustukset tai työttömyyskorvauspäivät ja laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisaikaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

3.

Laki**merimieseläkelain 15 e §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 15 e §:n 1 momentti, 4 momentin 2 kohta ja 6 momentti.

sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85), näin kuuluviksi:

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta ja joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viikoksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

- 2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana elä-

keensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijän eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 4 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 4 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Laskettaessa 15 e §:n 1 momentissa tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustus- tai työttömyyskorvauspäivät ja laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäismää- kaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

4.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 20 §:n 1 momentin 3 kohta, 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 3 kohta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85) sekä 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 2 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (53/85), näin kuuluviksi:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

- 3) työttömyyseläkettä 22 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vakuutetulle, joka ei saa tämän lain

mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä ja joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta eikä ole vielä täyttänyt 65 vuotta.

22 c §

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 912,83 markkaa kuukaudessa; eikä

31 a §

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 22 c §:n 2 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 22 c §:n 2 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi

erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Laskettaessa 22 c §:n 1 momentissa tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustus- tai työttömyyskorvauspäivät tai laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisai-
kaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

Tämän lain 22 c §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

5.

Laki

valtion eläkelain 9 a ja 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentti sekä 18 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (91/85), näin kuuluviksi:

9 a §

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, että hän on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttänyt 55 vuotta ja että hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että edunsaaja esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen edellä sanotun todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kulu-
neen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

18 a §

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua markkamäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 1 momentin mukaan saisi maksaa, valtiokonttori keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 1 momentin perusteella olisi saatu maksaa, peritään maksettu eläke takaisin. Jos eläkettä ei ole perittävä takaisin kolmea kuukautta pitemmältä ajalta, valtiokonttori voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Laskettaessa 9 a §:ssä tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös päivät, joilta edunsaajalle on suoritettu valtakunnallisista työttömyyskas-

soista annetun lain (125/34) mukaista päiväavustusta tai työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1985.

6.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (219/74), näin kuuluvaksi:

6 a §

Jos maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan, kokonaan tai osaksi, kuitenkin vähintään neljäsosalta, omistamansa viljelmän, joka ei ole olennaisesti suurempi kuin maatalaissa (188/77) tarkoitettu perheviljelmä, 6 b §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle ja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, on hänellä oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä edellyttäen:

2) että hän luovutuksen tapahtuessa on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta eikä ole täyttänyt 65 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1987

Pekka Leppänen

II

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on huolissaan työllisyyden kehityksestä ja erityisesti nuorten työllistymisestä. Kokoomuksen mielestä pysyvä ratkaisu työttömyyteen on löydettävissä vain kohtamalla yritysten toimintaedellytyksiä, kehittämällä pikaisesti perus- ja täydennyskoulutusta sekä panostamalla tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten työllistämismahdollisuuksia voidaan parantaa kohdentamalla uudelleen palkkaperusteiset sosiaaliturvamaksut ja jatkamalla yritysverouudistusta.

Istuvan hallituksen tärkeimpiin tavoitteisiin kuului nuorisotyöttömyyden poistaminen. Työt-

tömyys on maassamme kuitenkin jatkuvasti lisääntynyt. Hallitus pyrkii ennen uusia eduskuntavaaleja täyttämään lupauksensa työllisyyslakiesityksellä, joka pakkotyöllistää nuoret kotikuntaansa ja näin ollen yhä vaikeuttaa työvoiman liikkuvuutta. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä työttömyyttä ei poisteta pakkovelvoitteilla.

Jokainen lakiesityksen perusteella työtä saava on epäilemättä tyytyväinen elämäntilanteensa kohtamiseen. Kuitenkin verorahojen siirtäminen tuottamattomiin töihin vaikeuttaa tuottavien työpaikkojen säilymistä. Lakisääteisen pakon edessä luodut työpaikat synnyttävät byrokratiaa

ja työllistävät nuoria osin keinotekoisiiin tehtäviin.

Kokoomus korostaa nuorten työllistämisessä ennen kaikkea koulutuksen nopeaa lisäämistä, koska monissa kunnissa on esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä työvoimapula, joka näyttää lähivuosina vain kasvavan.

Kokoomus tähdentää myös sitä, ettei hallituksen esittämä työllisyyslaki lisää julkisen talouden

voimavaroja, vaan ainoastaan siirtää valtiolle perinteisesti kuuluvista tehtävistä aiheutuvia kustannuksia kuntien kannettaviksi. Hallinnollinen palloitus työllistämisvastuulla ei poista työttömyyden syitä.

Edellä esittämillämme perusteilla ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Työllisyyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnön 2 §:n 1—3 mom.)

Tämä laki ei koske työttömyyseläkkeellä olevia henkilöitä.

2 luku

Työvoimapalvelut

2 §

Työvoimapalvelujen yleiset tavoitteet

Työnhakijoiden työhönsijoittumisen turvaamiseksi ja työvoiman saannin edistämiseksi valtio järjestää työvoimapalveluja niin kuin tässä laissa ja erikseen säädetään.

Työvoimapalveluja ovat työnvälitys, työllisyyskoulutus ja ammatinvalinnanohjaus.

3 §

Työvoimapalvelujen toteuttamisen periaatteet

Työvoimapalvelujen tavoitteena on saada nopeasti aikaan laadultaan korkeatasoisia työsuhteita tai työllistää työnhakijoita yrittäjinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina sekä kehittää ja ohjata työvoimavaroja ja niiden käyttöä.

Työvoimapalvelujen toteutuksen periaatteina ovat puolueettomuus ja tasapuolisuus sekä aktiivisuus, pitkäjänteisyys, tarpeenmukaisuus ja joustavuus.

Etsittäessä ja esiteltäessä työnhakijoille ja työnantajille vaihtoehtoisia ratkaisuja on otettava

huomioon ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden sekä yritysten sijaintipaikan valinnan tarjoamat mahdollisuudet. Työvoiman liikkuvuuden tulee tapahtua vapaaehtoisesti ja sille on luotava edellytykset ja sitä on tuettava siten, että liikkuvuus on yksilöille turvallista ja taloudellisesti mahdollista.

Työvoimapalvelut tulee toteuttaa siten, että ne ovat tuloksellisia ja laadultaan korkeatasoisia tasavertaisesti yhtäältä työtä tai työpaikan vaihdosta etsivien työnhakijoiden ja toisaalta työvoimaa tarvitsevien työnantajien käytettävissä. Työvoimapalvelujen voimavaroja kohdennettaessa tulee ottaa huomioon sekä työnhakijoiden että työnantajien palvelutarpeet eri työssäkäyntialueilla. Palvelutarpeiden määrää arvioitaessa on otettava huomioon mm. väestön ja työpaikkojen sekä työttömien ja avoimien työpaikkojen määrät ja niiden kohtaamisvaikeudet.

4 §

Työllistämisselvitys

Työvoimatoimiston tulee yhteistyössä opetus- sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa laatia selvitys pitkään työttömänä olleen henkilön koulutus- ja työllistämisedellytyksistä sekä tarvittaessa toimenpideohjelma näiden edellytysten parantamiseksi.

5 §

Työvoimapalvelujen ensisijaisuus

Työkykyinen 17—64-vuotias työmarkkinoilla käytettävissä oleva työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautunut henkilö on pyrittävä työllistämään työvoimapalvelujen avulla

taikka ohjaamaan työnsaantia edistävään koulutukseen.

Työllisyysvaroja ja niiden avulla avautuvia työmahdollisuuksia tulee käyttää siten, että ne tehokkaasti tukevat työvoimapalveluja ja niiden perustavoitteen saavuttamista.

3 luku

Työtilaisuuksien järjestäminen ja työllisyyden ylläpito

6 §

Työllisyysmäärärahojen käyttö

Työttömien työllistämiseksi tai työllisyyden turvaamiseksi työttömyyden uhatessa voidaan työllisyyden hoitoon osoitettua valtion työllisyysmäärärahoista tulo- ja menoarvion perustelujen mukaisesti tarvittaessa osoittaa tai myöntää määrärahoja rakentamista, perusparannusta, laajentamista tai rakenteellisesti tai toiminnallisesti uudelleen järjestämistä koskeviin hankkeisiin valtion virastoille ja laitoksille, kunnille ja kuntainliitoille sekä yhteisöille ja yrityksille. Määrärahojen haku-, osoittamis- ja myöntämismenettelystä ja rikkomusten seuraamuksista säädetään tarkemmin asetuksella.

Myönnettäessä työllisyysmäärärahoista rahoitusta elinkeinotoimintaa harjoittaville yhteisöille tai yksityisille 1 momentissa tarkoitettuihin hankkeisiin edellytetään lisäksi, että rahoituksen saajalla on edellytykset kannattavaan toimintaan ja ettei heikennetä rahoituksen saajan kanssa kilpailevien elinkeinonharjoittajien asemaa.

Valtion virastoille ja laitoksille, kunnille ja kuntainliitoille sekä asetuksella määrättyille julkisoikeudellisille yhteisöille voidaan työllisyysmäärärahoista myöntää rahoitusta työttömyyden lieventämiseksi järjestettävien muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen tilapäisten töiden aiheuttamiin henkilöstökustannuksiin siten kuin siitä erikseen laissa tai asetuksessa säädetään.

Muille kuin 3 momentissa tarkoitetuille työntantajille työllisyysmäärärahoista voidaan myöntää rahoitusta korvauksena sellaisten erityistoimenpiteiden aiheuttamista kustannuksista, jotka ovat välttämättömiä työttömien työhön sijoittamiseksi tai välittömän työttömyysuhan torjumiseksi. Rahoituksesta säädetään tarkemmin lailla tai asetuksella.

Edellä tarkoitettut toimenpiteet tulee toteuttaa niin, ettei niillä aiheuteta muiden työntekijöiden irtisanomista eikä työsuhteessa jo olevien työntekijöiden työolosuhteiden ja etuuksien huonontumista.

7 §
(Kuten valiokunnan mietinnön 14 §)

8 § (15 §)

Työllisyysmäärärahojen käytön edellytykset

Työllisyysmäärärahojen käyttämisen edellytyksenä 7 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin on, että valtionapuhankkeen suunnittelussa, toteuttamisessa ja valtionaputoiminnassa noudatetaan, mitä kunkin hankkeen osalta mahdollisesti on erikseen säädetty ja määrätty.

9 §

Työhönotto työllisyysmäärärahoilla rahoitettuihin töihin

Valtion virastojen ja laitosten sekä kuntien ja kuntainliittojen on ottaessaan uutta työvoimaa työllisyysmäärärahojen toimeenpantaviin tai 13 §:ssä tarkoitetuilla työllisyysmäärärahoilla kokonaan tai osaksi rahoitettuihin töihin neuvoteltava siitä ensin paikallisten työvoimaviranomaisten kanssa. Työvoimaviranomaisten on osoitteassaan työvoimaa näihin töihin annettava etusija niille, joiden työnsaannin tarve on suurin.

10 §

Nuorten työ- ja harjoittelupaikka

Alle 20-vuotiaalle nuorelle, jota työvoimaviranomaiset eivät ole kolmen kuukauden kuluessa hänen ilmoittautumisestaan työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi voineet osoittaa työtä tai työnsaantia edistävää koulutusta, on nuoren kotikunnan tai hänen vakinaisen asuinkuntansa pyrittävä järjestämään yhteistyössä työvoimaviranomaisten kanssa mahdollisuus osallistua koulutukseen tai työharjoitteluun kuuden kuukauden ajaksi, mikäli se on nuoren ammatillisen kehityksen turvaamiseksi tarkoituksenmukaista.

11 §

Pitkäaikaistyöttömyyden ehkäiseminen

Jos henkilö on ollut työttömänä 12 kuukautta yhtäjaksoisesti tai viimeisten kahden vuoden aikana yhteensä, on valtion tai kunnan työvoimaviranomaisen pyrittävä järjestämään hänelle työntekomahdollisuus tai koulutuspaikka kuuden kuukauden ajaksi siten kuin lailla tarkemmin säädetään.

12 § (21 §)

Valtionosuus

Jos kunta on työllistänyt 5 §:n 1 momentissa tarkoitettun työvoimatoimiston osoittaman työttömän henkilön, sillä on oikeus saada työllisyysmäärärahoista työllistämistä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta työttömyysturvalain (602/84) mukaista suurinta korotettua peruspäivärahaa vastaava määrä henkilöä kohti niiltä päiviltä, joilta kunta on velvollinen maksamaan palkkaa (normaali valtionosuus).

Jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan koulutettavaksi 10 §:n nojalla alle 20-vuotiaan nuoren tai 11 §:n nojalla pitkäaikaistyöttömän työnhakijan, on kunnalla oikeus saada valtionosuutena työttömyysturvalain mukaisen suurimman korotetun peruspäivärahan määrä korotettuna 70 prosentilla.

Mitä 1 (poist.) momentissa on säädetty kunnan oikeudesta valtionosuuteen, sovelletaan myös kuntainliittoon sen työllistäessä 1 (poist.) momentissa tarkoitettun henkilön.

Kunnalle maksetaan sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa ammatissa toimivasta väestöstä kunta on keskimäärin vuosineljänneksen aikana työllistänyt 1 (poist.) momentissa tarkoitetulla tavalla, lisätukea seuraavasti:

Työllistettävien osuus kunnan alueen ammatissa toimivasta väestöstä	Lisätuen osuus valtionosuuden yhteismäärästä
vähintään 1 %	10 %
vähintään 1,5 %	20 %
vähintään 2 %	30 %

Kunnan työllistäessä työttömiä enemmän kuin 2 prosenttia kunnan alueen ammatissa toimivasta väestöstä maksetaan kunnalle lisätukea, jonka määrästä säädetään erikseen lailla.

Kunnalla ja kuntainliitolla on oikeus saada 1 (poist.) momentin mukaista valtiosuutta enintään kuusi kuukautta kerrallaan kutakin työllistettyä kohti.

13 § (22 §)

Valtionosuuden myöntäminen ja maksatus

Valtionosuuden myöntämisestä päättää työvoimatoimisto. Valtionosuuden maksaa työvoimapiirin toimisto. Valtionavun ja valtionosuuden maksatuksessa noudatetaan, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 5 ja 8 luvussa on säädetty.

14 §

Muun valtionavun työllisyys ehdot

Myönnettäessä valtion varoista lainoja, avustuksia ja korkotukea investointiluonteisten töiden kustannuksia varten on työllisyyden turvaamiseksi niiden käytölle asetettava valtioneuvoston vahvistamia perusteita noudattaen tarpeellisia ehtoja.

15 §

Suhdanne- ja kausivaihtelut

Valtion, kuntien ja kuntainliittojen on huolehdittava siitä, että niiden rahoittamat investoinnit sekä niiden edellyttämä työvoiman käyttö ajoitetaan suhdanne- ja kausivaihteluita tasoittavasti.

16 §

Alueelliset näkökohdat

Valtion ja kuntien yhteisin talous- ja työllisyyspoliittisin toimin huolehditaan alueellisesti tasapainoisesta työllisyydestä.

17 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnön 4 §:n 1 mom.)

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnön 4 §:n 3 ja 4 mom.)

18 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 3 §)

19 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 5 §)

20 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 6 §)

5 luku

Hallinto

21 §

Viranomaisten tehtävät ja yhteistyö järjestöjen kanssa

Työvoimaviranomaisten tehtävänä on huolehtia esitysten tekemisestä muiden valtion viranomaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittamisesta 1 §:n 1—3 momentissa säädetyn täystyöllisyystavoitteen saavuttamiseksi.

Lain täytäntöönpanossa työvoimaviranomaisten tulee toimia yhteistyössä työnantajia ja työntekijöitä edustavien järjestöjen kanssa. Samoin sen on toimittava yhteistyössä eri viranomaisten sekä kuntia edustavien ja muiden asianomaisten järjestöjen kanssa.

22 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 27 §)

23 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 24 §)

6 (5) luku

Erinäiset säännökset

24 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 26 §)

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1987

Saara Mikkola
Helena Pesola

25 §

Työttömyysturva

Edellä 5 §:ssä tarkoitetun työttömänä olevan henkilön toimeentulo turvataan siten kuin laissa erikseen säädetään.

26 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 28 §)

7 (6) luku

Voimaantulo

27 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 29 §)

III

Työllisyyslakiehdotus ei täytä perustuslain täydytysohjeiden vaatimista. Ehdotuksen mukaan työtä on järjestettävä vasta vuoden työttömyyden jälkeen ja vain kuudeksi kuukaudeksi. Ainoastaan alle 20-vuotiaille veloitetaan järjestämään työtä kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen ja heillekin vain kuudeksi kuukaudeksi. Työn ei tarvitse olla edes kokoaikatyötä.

Demokraattisen Vaihtoehdon eduskuntaryhmä esittää ensisijaisesti pysyvien työpaikkojen luomista valtion yritystoimintaa laajentamalla, yhteiskunnallisia palveluja parantamalla, asuntorakentamista lisäämällä sekä erityisesti taloudellista yhteistyötä Neuvostoliiton kanssa kehittämällä. Työaikaa on lyhennettävä 35 tuntiin viikossa ja eläkeikää alennettava 60 vuoteen, raskaissa ja kuluttavissa töissä 55 vuoteen.

Niin kauan kuin näillä toimenpiteillä ei ole voitu kaikille osoittaa työtä, on valtion ja kuntien järjestettävä jokaiselle kuukauden työttömänä olleelle vuodeksi työtä hänen niin halutessaan. Työn tulee olla kokoaikaista. Valtion tulee kantaa vastuu myös kuntien työllistävästä toimista.

Välittömästi on palautettava työttömyyseläkeikäraja 55 vuoteen. Valiokunnan hyväksymän lakiehdotuksen mukaan työttömyyseläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä hakenut henkilö ei voi kieltäytyä ottamasta vastaan tarjottua työtä ilman kuuden viikon karenssia, vaikka työttömyyseläke voisi alkaa lähikuukausina tai työkyvyttömyyseläkehakemuksesta ei vireillä olevan valituksen vuoksi ole lainvoimaista päätöstä. Koska valiokunnan enemmistö ei ollut valmis hyväksymään työllisyyslakiin karenssisäännösten rajoitusta, tulisi ne pikaisesti tehdä työttömyysturvalakiin.

Lomautukset, lyhennetyt työviikot ja irtisanomiset on tehtävä luvanvaraisiksi. Lupaa ei saa myöntää ilman työntekijöiden hyväksymistä.

Jotta eduskunta pääsee riittävän ajoissa vaikuttamaan siihen, että täystyöllisyystavoite on perustalouden talouspoliittinen selonteko muutettava tiedonannoksi, jossa esitetään yksityiskohtaiset suunnitelmat työllistämistoimista sekä työllisyyden kannalta olennaisesta Neuvostoliiton kaupasta.

Jotta työvoimahallinnon henkilökunta pystyisi suoritutmaan uuden lain asettamista velvoitteista, olisi valiokunnan tullut esittää työvoimahallinnon henkilöstöresurssien turvaamista koskeva kannanottonsa hallitusta velvoittavan pöytäkirjan muodossa. Valiokunta edellyttää, että hallitus

huolehtii työvoimatoimistojen henkilöstömäärän riittävydestä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotan:

että Eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Työllisyyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Työllisyystavoite ja sen vaatimat toimenpiteet

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi eri yhteiskuntapolitiikan sektorien lainsäädäntöä kehitetään täystyöllisyyslähdekohdan toteuttamiseksi. Hallintoviranomaisten on eri toimenpiteissään muiden tavoitteiden rinnalla otettava huomioon työllisyysvaikutus.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Suunnittelu

3 ja 4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Talouspoliittinen tiedonanto

Valtioneuvoston on annettava eduskunnalle maaliskuussa talouspoliittinen tiedonanto. Tässä tiedonannossa on esitettävä hallituksen suunnitelmat seuraavan vuoden budjetin laatimisesta.

Tiedonannossa on esitettävä yksityiskohtaisesti suunnitelmat täystyöllisyyden saavuttamisesta ja turvaamisesta. Tältä osin on eduskunnan päätettäväksi tuotava myös hallituksen suunnitelmat Suomen ja Neuvostoliiton kaupan ja talousyhteistyön kehittämiseksi.

6 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Työllisyyden hoito

7 §

Työvoimapalvelut

Työtä hakevan turvallisen työhön sijoittumisen edistämiseksi ja pysyvien työsuhteiden aikaansaamiseksi ensisijaisesti työnhakijan kotiseudulta sekä yritysten työvoiman saannin turvaamiseksi valtion tulee järjestää työvoimapalveluja.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

8 §

Luvanvaraisuus

Lomautukset, lyhennetyt työviikot ja irtisanomiset ovat luvanvaraisia. Anomuksen käsittelee työvoimaviranomainen. Lupa voidaan myöntää vain erityisen painavista taloudellisista syistä. Lupa edellyttää yrityksen työntekijöiden hyväksymisen.

9 §

Suhdanne- ja kausivaihtelut

Valtion, valtion työvirastojen, kuntien ja kuntainliittojen on huolehdittava siitä, että niiden rahoittamat investointi- ja kunnossapitotyöt ajoitetaan työvoiman kysynnässä ja tarjonnassa vuoden aikana esiintyviä vaihteluita tasoittavasti. Tämä ei kuitenkaan saa hidastaa julkisten peruspalvelujen järjestämistä.

10 §

Hankinnat

Valtion virastojen ja laitosten sekä kuntien ja kuntainliittojen on, (poist.) hankinnoissa otetta-

va huomioon tämän lain 1, 2, 8 ja 15 §:ssä tarkoitetut työllisyysnäkökohdat.

11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

12 §

Työllisyys ja valtionavut

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Silloin, kun tukea on tarpeen käyttää, se suunnataan ensi sijassa pienelle ja keskisuurelle yritystoiminnalle rahoituskelpoisiin, kannattaviin kohteisiin. Lainojen käyttämisestä säädetään erikseen.

13 §

Työllisyysmäärärahat

Valtion tulo- ja menoarvion työllisyysmäärärahoista voidaan osoittaa tai myöntää tulo- ja menoarvion perustelujen mukaisesti määrärahoja valtion virastoille ja laitoksille, kunnille ja kuntainliitoille sekä yksityisille ja yhteisöille (poist.).

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

14 §

Valtionavun määrä

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos valtionavun enimmäismäärästä ei ole annettu 1 momentissa arkoitettuja erityissäännöksiä tai -määräyksiä, työllisyysmäärärahoista myönnettävä valtionapu yhdessä muun valtionavun kanssa ei saa ylittää 90 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

15 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku

Työhönosoitus

16 §

Oikeus työhönosoitukseen

Työkykyiselle 17 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka ei ole työllistynyt muiden valtiovallan toimien seurauksena omatoimisesti eikä työvoimapalvelujen avulla, on hänen niin halutessaan valtion tai sen kunnan, jossa henkilöllä on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka, järjestettävä mahdollisuus hänen työkykyään ja am-

mattiaan vastaavan, toimeentulon turvaavan työn tekemiseen kuukauden kuluessa hänen ilmoittautumisestaan työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi.

17 §

Työhönosoituksen antaminen

Työvoimaviranomainen antaa 15 §:ssä tarkoitettulle työttömälle työnhakijalle työhönosoituksen kunnan, valtion tai yritysten töihin. Työhönosoituksen antaa se työvoimatoimisto, jonka toimialueen kunnassa työnhakijalla on väestökirjalain mukainen kotipaikka.

Työvoimaviranomainen ei voi ilman kunnan suostumusta osoittaa työtöntä kunnan työllistettäväksi, jos kunta jo tämän lain mukaisesti työllistää vähintään puolet 15 §:n 1 momentin nojalla työhönosoitukseen oikeutetuista henkilöistä tai vähintään viisi prosenttia kunnan alueen ammatissa toimivasta väestöstä. Kunnan työllistämiseksi luetaan myös ne työvoimaviranomaisen osoittamat henkilöt, jotka on työllistetty 20 §:n mukaisesti sellaisen kuntainliiton palveluksessa, jonka jäsen kunta on, tai sellaisen yrityksen palveluksessa, jossa kunnalla on omistuksen perusteella määräysvalta, taikka sellaisen yhteisön palveluksessa, jonka tarkoituksena on toimia kuntalaisten yhteiseksi hyväksi.

Valtion virastojen ja laitosten on työllistettävä työvoimaviranomaisten osoituksesta muut kuin 2 momentissa tarkoitetut työhönosoitukseen oikeutetut henkilöt heidän kotikunnassaan. Valtion virastojen ja laitosten työllistämiseksi luetaan myös ne valtion yhtiöiden tai yksityisten taikka muiden kuin 2 momentissa tarkoitettujen yhteisöjen työllistämät henkilöt, joiden palkkaukseen on myönnetty valtion työllisyysmäärärahoja.

Valtion virastojen ja laitosten 3 momentissa tarkoitetuksi työllistämiseksi luetaan henkilöt, jotka työllistävät itsensä 12 §:ssä tarkoitettun yrittäjäksi ryhtyvälle työttömälle myönnettävän korvauksen avulla. Korvauksen myöntämisestä säädetään tarkemmin asetuksella.

Työvoimaviranomainen määrää yrityksille työllistämiskintiöt, jolloin yritysten työllistämismäärästä lisäävä tekijä on pääomavaltaisuus. Tarkemmat määräykset annetaan asetuksella.

Valtionyhtiöllä on ratkaisussaan vastuu työllisyydestä. Niiden on vuosittain annettava selvitys työvoimaviranomaisille siitä, miten ne ovat toteuttaneet työllisyyslain säännöksiä.

Työntekijöillä on oikeus olla mukana päättämässä yrityksen kone- ja laitehankinnoista sekä teknologian edistämistä koskevista ratkaisuista.

18 §

Työaika

Työhönoitoituksen saaneelle on järjestettävä mahdollisuus tehdä työkykyään vastaavaa kokoai-
kaista työtä. Yleinen viikoittainen työaika alen-
netaan 35 tuntiin.

Yleinen eläkeikä alennetaan 60 vuoteen, ras-
kaissa ja kuluttavissa töissä 55 vuoteen.

19 §

Työhönoitoituksen peruutus

Työvoimatoimiston on peruutettava työhön-
osoitus, jos henkilö tekee samanaikaisesti toista
ansiotyötä, joka ei ole tilapäistä tai vähäistä,
taikka jos henkilö kieltäytyy hänelle tarjotusta
sellaisesta työstä, josta hän ei voi kieltäytyä
menettämättä työttömyysturvalain (602/84) mu-
kaista työttömyyspäivärahaa.

Työhönoitoituksen peruutus päättää työsuhteen
välittömästi sen estämättä, mitä palvelussuhteen
lakkaamisesta on erikseen säädetty.

20 §

Uusi työhönoitoitus

Henkilöllä on oikeus saada uusi työhönoitoitus,
kun kolme kuukautta on kulunut työsuhteen
päättymisestä, jos tämän lain mukaiset edellytyk-
set muuten ovat olemassa.

Ennen kuin henkilölle annetaan 1 momentin
mukainen uusi työhönoitoitus, on opetus-, työ-
voima- ja sosiaaliviranomaisen yhdessä hänen
kanssaan yritettävä löytää hänelle ratkaisu, joka
johtaa pysyvään työllistämiseen tai muutoin edis-
tää työllistymistä tai ainakin turvaa henkilön ja
hänen huollettaviensa toimeentulon.

5 luku

Kunnan työllistämisosuuden toteuttaminen

21 §

Kunnan töihin osoitettujen työllistäminen

Kunnan on järjestettävä sen töihin osoitetulle
työttömälle työnhakijalle mahdollisuus tehdä
työkykyään vastaavaa työtä.

Työttömät on työllistettävä ensisijaisesti kun-
nan lakisääteisiä tehtäviä täydentävissä sosiaali-
palvelujen tai ympäristönhoidon ja metsien hoi-
don taikka sivistystoimen, liikuntatoimen ja pe-
lastuspalvelun tehtävissä siten, että niissä saatu
työkokemus mahdollisuuksien mukaan edistää

ammattitaidon kehittymistä ja pysyvää työllisty-
mistä.

22 §

Työsuhteen alkaminen ja kesto

Kunta ottaa palvelukseensa työvoimatoimiston
osoittaman henkilön tai täyttää työllistämivel-
vollisuutensa 16 §:n 2 momentin mukaisesti siitä
päivästä lukien, jona kunta on saanut ilmoituk-
sen 16 §:ssä tarkoitettua työvoimatoimiston
osoituksesta. Jos työtä ei ole voitu aloittaa sinä
päivänä työhönoitoituksen saaneesta henkilöstä
johtuneesta syystä, työsuhte alkaa työn aloitta-
mispäivänä.

Työllistettävän kanssa on tehtävä työsuopimus-
laissa (320/70) tarkoitettu määräaikainen työso-
pimus, joka on voimassa vähintään 12 kuukautta
kerrallaan.

23 §

Työsuhteen ehdot

Työnantaja on velvollinen noudattamaan alan
työehtosopimuksen määräyksiä ja maksamaan vä-
hintään sen mukaisen palkan tai, jollei sanottua
sopimusta ole, kyseessä olevista työtehtävistä työ-
paikkakunnalla sellaisessa työssä maksettavan
käyvän palkan.

24 §

Omatoiminen työn etsiminen työaikana

Henkilöllä on oikeus, jos se muuten ei ole
vaikeuksista mahdollista, palkkaa menettämättä
työaikana asioida työvoimatoimistossa tai muulla
tavoin etsiä työtä tai koulutusmahdollisuutta.

25 §

Työstä eroaminen

Jos henkilö on saanut muuta työtä tai hyväksy-
nyt koulutustarjouksen, johon ei voi osallistua
työn ohessa, taikka jos hän jostakin muusta syystä
haluaa erota työstä, tulee hänen ilmoittaa tästä
työnantajalle, jolloin työsuhte päättyy ilman irti-
sanomisaikaa.

26 §

Valtionosuus

Jos kunta on työllistänyt työttömän 20 §:n
nojailla sellaisiin tehtäviin, joista aiheutuviin kus-
tannuksiin se voisi saada erityissäännösten perus-
teella valtionosuutta, sillä on oikeus saada tämän

lain mukaisesta työllistämisestä aiheutuviin palkkakustannuksiin valtionosuutta sama määrä.

Työllisyyshäiriöiden torjumiseksi ja lieventämiseksi sekä työttömyydelle alttuiden työntekijäryhmien työllisyyden turvaamiseksi voidaan tarvittaessa myöntää, asetuksella tarkemmin säädettyihin tarkoituksiin, avustuksia ensisijaisesti kunnille sen mukaan kuin tulo- ja menoarviossa varoja osoitetaan sekä lainoja sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Jos työtön on työllistetty sellaisiin tehtäviin, joista aiheutuviin kustannuksiin kunnalla ei ole oikeutta saada erityissäännösten perusteella valtionosuutta, kunnalla on oikeus saada valtionosuutta 85 prosenttia työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin siten kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettussa laissa (35/73) säädetään käyttökustannuksiin suoritettavasta valtionosuudesta.

Jos kunnan 16 §:n mukaisesta työllistämisestä aiheutuva rasitus on suurempi kuin 0,5 penniä veroäyriä kohden, kunnalla on oikeus lisävaltionosuuteen siinä määrin, ettei kunnalle aiheutuva rasitus muodostu mainittua pennimäärää veroäyriä kohden suuremmaksi.

Kunnalla on erillisen hakemuksen perusteella mahdollisuus saada työllistämisen edellyttämien hankintojen perusteella lisävaltionosuutta (investointitukea) budjettiin varatun määrärahan puitteissa.

Kunnalla on oikeus saada 1—3 momentin mukaista valtionosuutta enintään 12 kuukautta kerrallaan kutakin työllistettyä kohti.

27 §

Valtionosuuden myöntäminen ja maksatus

Valtionosuuden myöntämisestä päättää työvoimatoimisto.

Työvoimapiirin toimisto maksaa valtionosuuden ennakon ja loppuerän siten kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 18—21 a §:ssä on säädetty valtionosuudesta käyttökustannuksiin.

6 luku

Erinäiset säännökset

28 §

Rahoitus

Toimenpiteiden rahoittamiseksi valtio perii yrityksiltä nettovarallisuuteen perustuvaa työllis-

täismaksua, johon sisällytetään perusvähennys pienyritysten rajaamiseksi pois maksupiiristä.

29 §

Muutoksenhaku

Jos työntekijä on tyytymätön 18 §:n nojalla tehtyyn työhönosoituksen peruutukseen, hän voi hakea siihen muutosta valittamalla siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty muutoksenhausta sosiaalivakuutuslaitoksen ja työttömyyskassan päätökseen.

Jos kunta on tyytymätön sen töihin 16 §:n nojalla annettuun työhönosoitukseen tai työvoimatoimiston 26 §:n mukaiseen valtionosuuden myöntämisestä koskevaan päätökseen, se voi hakea siihen muutosta valittamalla lääninoikeuteen siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) on säädetty.

Kunnan on pantava 16 §:n nojalla annettu työhönosoitus täytäntöön valituksesta huolimatta. Valituksella ei ole siirtävää vaikutusta myöskään 18 §:n nojalla tehdyn työhönosoituksen peruutuksen täytäntöönpanoon.

30—34 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 23—27 §)

35 §

Salassapito

Joka luvattomasti ilmaisee, mitä hän on tässä laissa säädettyä tehtävää täyttäessään saanut tietää jonkun henkilön taloudellisista oloista, terveydentilasta taikka ammatti- tai liikesalaisuuksista, on tuomittava sakkoon, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

36 §

Avoimien työpaikkojen ilmoittaminen

Avoimet työpaikat ilmoitetaan työvoimatoimistoihin, jotka osoittavat työntekijän työnantajan esittämien kriteerien pohjalta.

37 §

Valtion hallintaan siirto

Yritys, joka ei riittävästi huomioi toimintansa vaikutusta työllisyyteen, voidaan siirtää valtion hallintaan.

38 ja 39 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 28 ja 29 §)

2.

Laki**työntekijäin eläkelain 4 c §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain 4 c §:n 1 momentti, 4 momentin 2 kohta ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85), näin kuuluviksi:

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta ja joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

keensaa ja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuun tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 4 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 4 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläk-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Laskettaessa 4 c §:n 1 momentissa tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyyspäivä- tai työttömyyskorvauspäivät ja laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisai-kaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyyspäivä-

3.

Laki**merimieseläkelain 15 e §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 15 e §:n 1 momentti, 4 momentin 2 kohta ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85), näin kuuluviksi:

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta ja joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työn-

hakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kan-

saneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijän eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella elä-

kettä ei 4 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 4 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Laskettaessa 15 e §:n 1 momentissa tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustus- tai työttömyyskorvauspäivät ja laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahahan enimmäisaikaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

4.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 20 §:n 1 momentin 3 kohta, 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 3 kohta 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85) sekä 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 2 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (53/85), näin kuuluviksi:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

3) työttömyyseläkettä 22 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vakuutetulle, joka ei saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä ja joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuotena täyttää 55 vuotta eikä ole vielä täyttänyt 65 vuotta.

22 c §

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 912,83 markkaa kuukaudessa; eikä

31 a §

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 22 c §:n 2 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 22 c §:n 2 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke

voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Laskettaessa 22 c §:n 1 momentissa tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyys-

avustus- tai työttömyyskorvauspäivät tai laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäis-aikaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

Tämän lain 22 c §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1984 vahvistettua palkka-indeksilukua.

5.

Laki

valtion eläkelain 9 a ja 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentti sekä 18 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (91/85), näin kuuluviksi:

9 a §

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, että hän on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuotena täyttää 55 vuotta ja että hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että edunsaaja esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen edellä sanotun todistuksen antamispäivää, on 60 viikoksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua markkamäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 1 momentin mukaan saisi maksaa, valtiokonttori keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 1 momentin perusteella olisi saatu maksaa, peritään maksettu eläke takaisin. Jos eläkettä ei ole perittävä takaisin kolmea kuukautta pitemmältä ajalta, valtiokonttori voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Laskettaessa 9 a §:ssä tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös päivät, joilta edunsaajalle on suoritettu valtakunnallisista työttömyyskas-soista annetun lain (125/34) mukaista päiväavustusta tai työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1985.

18 a §

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

6.

*Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (219/74), näin kuuluvaksi:

6 a §

Jos maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan, kokonaan tai osaksi, kuitenkin vähintään neljäsosalta, omistamansa viljelmän, joka ei ole olennaisesti suurempi kuin maatilaissa (188/77) tarkoitettu perheviljelmä, 6 b §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle ja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, on hänellä oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä edellyttäen:

— — — — —
2) että hän luovutuksen tapahtuessa on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuotena täyttää 55 vuotta eikä ole täyttänyt 65 vuotta.
— — — — —

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1987

Marjatta Stenius-Kaukonen

IV

En voi hyväksyä lakiesityksen ajatusta siitä, että työpaikkoja syntyisi lähinnä nykyisenkaltaisella talouspolitiikalla, mitä hallituksen esityksen sanamuoto tarkoittaa.

Lakiesityksessä puhutaan tuottavasta työstä. Tämä käsite on melko epäselvä. Moni ”tuottavana” pidetty työ on loppujen lopuksi kuluttavaa työtä. Esimerkiksi tuotteet, joiden valmistus tuhoaa luontoa, joiden käyttöikä on lyhyt ja joista jää jäljelle ongelmajätettä, ovat taloudellisesti kyseenalaisia. Toisaalta useita töitä ei perinteisesti ole pidetty tuottavina, vaikka ne olisivat ihmisille ja heidän viihtymiselleen merkityksellisiä. Laissa olisi ehdottomasti tässä yhteydessä otettava talouspoliittiseksi ohjenuoraksi myös luonnonvarain kaikinainen säästäminen.

Lakiesityksessä uskotaan kokonaiskysyntää lisäävän talouspolitiikan luovan työpaikkoja. Tämä tapahtuisi yhä avoimemmilla kansainvälisillä markkinoilla. Tätä talouspolitiikkaa voidaan myös perustellusti arvostella. Tulevaisuudessa on nimittäin mahdollista, että kyseinen politiikka

johtaa työpaikkojen nopeaan vähenemiseen automaation ja informaatiotekniikan kehityksen seurauksena. Tähän lakiehdotuksessa ei varauduta.

Uudet työpaikat tulevat yhä vaativammiksi. Varsinkaan kouluttamattomien ihmisten kykyä vastaavia työpaikkoja ei tuolta pohjalta synny. Työmarkkinat saattavat jakautua A- ja B-markkinoihin. Tähän kehitykseen tulisi lakiesityksellä varautua.

Työllistämisaajan olisi pitänyt olla 12 kuukautta 6 kuukauden sijasta.

Vajaakuntoisten työllistäminen jää työllisyyslain yhteydessä liian vähälle huomiolle. Suojatyö on vain osa työllistämiskeinoista. Vajaakuntoisten työllistäminen jää asetuksen mukaisista tukitoimista riippuvaiseksi. Lain 21 §:ään olisi pitänyt lisätä vajaakuntoisia koskeva lause.

Edellä esitetyn perusteella ehdotan,

että lakiehdotuksen 2 §:n 1 ja 2 momentti ja 21 §:n 2 momentti pitäisi hyväksyä näin kuuluvina:

2 §

Työllisyystavoite ja sen vaatimat toimenpiteet

Kansalaisten toimeentulon turvaamiseksi sekä työpaikkojen vapaan valinnan mahdollistamiseksi valtion tulee edistää vakaata ja alueellisesti tasapainoista, luonnonvaroja säästävää talous-, työllisyys- ja muuta yhteiskunnallista kehitystä.

Täystyöllisyyden toteuttamiseksi valtion tulee edistää korkeaa ja tasaista työvoiman kysyntää yleisin talouspoliittisin, rakenteellista epätasapainoa korjaavin sekä muun työllisyyteen vaikuttavin toimenpitein.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

21 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan työllistettäväksi 17 §:n nojalla alle 20-vuotiaan nuoren henkilön, kunnalla on oikeus saada normaali valtionosuus korotettuna 70 prosentilla. Jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan työllistettäväksi 18 §:n 3 momentin nojalla pitkäaikaistyöttömän työnhakijan, kunnalla on oikeus saada normaali valtionosuus korotettuna 70 prosentilla. Jos kunta työllistää työvoimatoimiston osoittaman vajaa-kuntoisen 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön, kunnalla on oikeus saada normaali valtionosuus 75 prosentilla korotettuna. Jos kunta työllistää työvoimatoimiston osoittaman 20—24-vuotiaan 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilön, sillä on oikeus saada normaali valtionosuus korotettuna 50 prosentilla (*korotettu valtionosuus*).

(3—6 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1987

Kalle Könkkölä

V

Työllisyyslain joustavan soveltamisen kannalta on välttämätöntä, että yhteistyö työvoimaviranomaisten ja kuntien välillä toimii hyvin. Tämä on myös työttömän työnhakijan kannalta ensiarvoisen tärkeää. Sen takia lakiehdotuksen 11 §:ään olisi tullut lisätä tätä tarkoittava maininta. Tätä näkökohtaa on voimakkaasti korostettu lakiesityksen valmistelussa kuntien ja kunnallisten keskusjärjestöjen taholta. Tämän asian huomioon ottamista edellytti myös laki- ja talousvaliokunta mietinnössään yksimielisesti.

Lakiesityksen keskeiset kohdat ovat nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työttömyyden katkaisu sekä alueellisten työttömyyserojen lieventäminen. Valiokunta on mietinnössään kiitettävästi puutunut niihin ongelmiin, joita nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistäminen aiheuttaa. Valiokunnan olisi tullut mietinnössään myös perus-

teellisesti paneutua alueellisten työttömyyserojen lieventämiseen tämän lain avulla. Perustuslakivaliokunta ilmaisi kantanaan, että lain tavoitteista olisi tullut säättää useammassa kohdin laissa eikä jättää asioita asetuksella säädettäväksi. Alueellisten työttömyyserojen kaventaminen olisi tullut tästä syystä nostaa asetustasolta lakisäätteiseksi tavoitteeksi ja velvoitteeksi.

Edellä olevan perusteella työllisyyslain 11 §:ään olisi tullut tehdä seuraava lisäys: "Työhön osoittamisen on tapahduttava yhteistyössä neuvottelujen pohjalta työvoimaviranomaisten ja työn järjestäjien kanssa."

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että lakiehdotuksen 11 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

11 §

Työhönotto työ- ja työllisyysmäärärahoilla rahoitettuihin töihin

Valtion virastojen ja laitosten sekä kuntien ja kuntainliittojen on ottaessaan uutta työvoimaa 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin töihin tehtävä se paikallisten työvoimaviranomaisten

osoittamalla tavalla. Työhön osoittamisen on tapahduttava yhteistyössä ja neuvottelujen pohjalta työvoimaviranomaisten ja työn järjestäjien kanssa. Työvoimaviranomaisten on osoittaessaan työvoimaa 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin töihin annettava etusija niille, joiden työnsaannin tarve on suurin.

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1987

Pirkko Ikonen

Väinö Raudaskoski

Hannu Kemppainen

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite 1

Helsingissä

13 päivänä tammikuuta 1987

Lausunto n:o 14

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti kirjeellään 26 päivänä syyskuuta 1986 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 94 työllisyyslaiksi. Niin ikään sosiaalivaliokunta on kirjeellään 14 päivänä lokakuuta 1986 pyytänyt perustuslakivaliokunnalta lausuntoa ed. Tennilän ym. lakialoitteesta n:o 92 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä kirjeellään 24 päivänä lokakuuta 1986 pyytänyt lausuntoa ed. Alpin ym. lakialoitteesta n:o 14 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Asian johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina työvoimaministeri Urpo Leppänen, hallitusneuvos Matti Ilonen ja osastopäällikkö Hannu Ettala työvoimaministeriöstä, kansanedustaja Sakari Knuuttila, puheenjohtaja Aarno Aitamurto Rakennustöyläisten Liitosta, toimitusjohtaja Jussi-Pekka Alanen Suomen Kaupunkiliitosta, varatuomari Erik Nylund Finlands svenska kommunförbundista, toimistonjohtaja Paavo J. Paavola kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta, lakimies Kari Prättälä Suomen Kunnallisliitosta, asiamies Hannu Rautiainen Suomen Työnantajien Keskusliitosta, professori Mikael Hidén, professori Toivo Holopainen, tutkijaprofessori Antero Jyränki, vs. apulaisprofessori Heikki Karapuu, oikeustieteen tohtori Matti Mikkola, professori Ilkka Saraviita, oikeustieteen tohtori Kauko Sipponen ja professori Jaakko Uotila.

Käsiteltyään asian lähinnä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Hallituksen esitys uudeksi työllisyyslaiksi sisäl-

tää säännökset, jotka koskevat yhteiskuntapolitiikan täystyöllisyyspäämäärää, talouspolitiikan ja erityisesti työvoimapolitiikan tehtävää lain päämäärien toteuttamiseksi, työvoimapolitiikan suunnittelun ja tutkimuksen tehtäviä sekä työvoimapaalvelujen ja työntekomahdollisuuden järjestämistä. Esitystä laadittaessa on katsottu, että työllisyyslain tulee olla luonteeltaan yleislaki, johon erilliset toimenpidelait tulevat nojautumaan. Ottaen huomioon vuonna 1972 hallitusmuodon 6 §:ään tehty lisäys, työttömyyden lisääntyminen 1970-luvun kuluessa sekä arviot työllisyyden tulevasta kehityksestä on päädytty siihen, että työllisyyslain uudistamisen perusteena tulee olla kansalaisen työnsaannin turvaaminen.

Esityksessä katsotaan, että täystyöllisyyteen pyrittäessä ensisijaisina keinoina ovat talouspoliittiset toimenpiteet. Työvoimapaalvelujen kehittäminen on katsottu tarpeelliseksi sekä kansalaisten työnsaannin edistämiseksi että yritysten työvoiman saannin helpottamiseksi. Lisäksi ehdotuksessa edellytetään julkiselta vallalta toimia suhdanne- ja kausivaihteluiden sekä alueellisten työttömyyserojen tasaamiseksi.

Koska valtiolla ei aina ole riittäviä mahdollisuuksia työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömille, lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös valtion rahoitustuen käyttämisestä työtilaisuuksien aikaansaamiseksi kuntien ja muiden työnantajien toissa. Valtio vastaisi pääosin myös kunnan työllistämiskustannuksista. Järjestettävän työn tulisi vastata työttömän työntekijän työkykyä ja sen tulisi turvata hänelle toimeentulo.

Työllisyyslaki on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä.

Lakialoitteet

Ed. Alpin ym. edellä mainitun lakialoitteen lähtökohtana on, että täystyöllisyyteen pyritään ensi sijassa yleisin talouspoliittisin sekä työvoima- ja koulutuspoliittisin toimenpitein. Julkiselle valalle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus järjestää mahdollisuus työntekoon vähintään kolme kuukautta työttömänä työnhakijana olleelle. Tämä velvollisuus olisi valtion ja kunnan yhteinen siten, että työtöntä ei voitaisi osoittaa kunnan työllistettäväksi ilman kunnan suostumusta, jos kunta jo työllistää vähintään puolet työhönsoitukseen oikeutetuista henkilöistä tai vähintään 5 prosenttia ammatissa toimivasta väestöstään. Lakialoitteen, joka noudattelee melko pitkälle hallituksen esitystä, lähtökohtana on, että valtio vastaisi pääosin myös kunnan työllistämiskustannuksista.

Ed. Tennilän ym. edellä mainitussa lakialoitteessa ehdotetaan, että valtiolle ja kunnille määrätään työllistämismäärä. Lakialoitteen mukaan kuukauden työttömänä olleelle on osoitettava työtä valtion tai työnhakijan kotikunnan toimesta. Valtion tulee kantaa taloudellinen vastuu myös kuntien työllistävästä toimista. Lakiehdotus, joka poikkeaa monilta osin hallituksen esityksestä, on esitetty tulevaksi voimaan 1.1.1987 lukien, mikä edellyttäisi tarvittavien muutosten tekemistä vuoden 1987 valtion tulo- ja menoarvioesitykseen.

Perustuslakivaliokunnan aikaisemmat kannanotot hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttiin

Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaan kansalaisten työvoima on valtakunnan erikoisessa suojeluksessa. Valtiovallan asiana on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä, mikäli laissa ei ole toisin säädetty.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt tätä säännöstä mietinnössä n:o 10/1980 vp. ja n:o 9/1985 vp. sekä lausunnossa n:o 4/1984 vp., joissa esittämänsä valiokunta tässä yhteydessä viittaa.

Lakiehdotus hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kannalta

Esityksen mukaan talouspoliittiset toimenpiteet ovat ensisijaisia keinoja pyrittäessä täystyöllisyyteen. Lakiehdotus edellyttää lisäksi erityisiä

julkisen vallan toimenpiteitä työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömiksi joutuneille.

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan lakiehdotus ollessaan tavoitteiltaan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa säädetyn tavoitteen mukainen voidaan tältä kannalta arvioituna säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisesti.

Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan lainkohdassa tarkoitetaan valtiovalan velvollisuutta. Lakiehdotuksen mukaan merkittäviä työllistämismääräyksiä asetetaan myös kunnille. Valiokunnan mielestä ehdotus ei kuitenkaan ole ongelmallinen hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kannalta. Valtiovalta voi lainsäädännön avulla toteuttaa erilaisia järjestelyjä, jotka tähtäävät täystyöllisyyden saavuttamiseen ja ylläpitämiseen. Nimenomaan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kannalta asiaan ei vaikuta, merkitsevätkö nuo järjestelyt velvoitteita kunnille tai vaikkapa yksityisille. Tällaisien velvoitteiden asettaminen saattaa kuitenkin valtiosääntöoikeudellisesti olla oleellinen seikka jostakin toisesta näkökulmasta. Valtion ja kuntien suhdetta on aiheellista tarkastella erikseen kuntien itsehallinnon kannalta.

Kuntien itsehallinto

Hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon tulee perustua kansalaisten itsehallintoon, niin kuin siitä erityisissä laeissa säädetään. Kuntien perustuslainvoimaisesti turvattu itsehallintoon on katsottu kuuluvan kunnallinen verotusoikeus, oikeus kunnan itse valitsemaan hallintoelimiin sekä oikeus itse päättää kunnan virkamiesten ja työntekijöiden palkkauksesta ja muista heidän palvelussuhteistaan koskevista ehdoista (PeVL n:o 2/1970 vp. ja n:o 4/1975 II vp.). Tavallisella lailla on ollut mahdollista säätää muun muassa raastuvanoikeuksien ja maistraattien valtiollistamisesta (PeVL n:o 4/1975 II vp.), valtion viranomaisen myöntämästä erivapaudesta kunnalliseen virkaan (PeVL n:o 13/1982 vp.), valtion viranomaisten myöntämistä kunnallisveron helpotuksista ja lykkäyksistä (PeVL n:o 17/1982 vp.) sekä kuntien verovelvollisuudesta toimintojensa osalta ja myös rahoitustehtävästä valtioon nähden (PeVL n:o 9/1984 vp. ja n:o 18/1985 vp.).

Perustuslakivaliokunnan suhteellisen runsas käytäntö osoittaa kuntien itsehallinnon perustuslainvoimaisesti turvattuna sisältönä olevan lähinnä sen estäminen, että tavallisella lailla voitai-

siin puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Tähän liittyy johdonmukaisesti se, että koko nykyisen kunnallisen hallintojärjestelmän voimassaoloajan on pidetty mahdollisena säätää lailla kunnille pakollisia tehtäviä. Nykyisin tämä ilmenee kunnallislain 5 §:n 2 momentista, jonka mukaan kunnille ei saa asettaa uusia tehtäviä taikka taloudellisia tai muita velvoituksia eikä niiltä ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia muutoin kuin säätämällä siitä lailla.

Keskeisimmin kuntien tehtäviä koskevat lakiehdotuksen 11 §, 16 §:n 2 momentti, 17 § ja 18 §:n 3 momentti, joissa säädetään kuntien työllistämismenpiteistä. Näiden säännösten valtiosääntöoikeudellisesti merkittävin piirre on se, että kunnan on pyrittävä työllistämään tai sen tulee työllistää työnhakija valtion työvoimaviranomaisen osoitukseen perustuen.

Tämä rajoittaa kunnan itsenäistä valtaa päättää siitä, kenet se ottaa työsuhteeseen. Rajoitus ei kuitenkaan ole erityisen olennainen kunnan julkisoikeudellisen toimivallan kannalta. Tällä tavoin kunnan palvelukseen tulevat työttömät työnhakijat tuskin tulevat osallistumaan kunnan julkisen vallan käyttöön, vaan se tulee edelleenkin kuulumaan kunnanvaltuutetuille, muille luottamushenkilöille ja virkamiehille sekä mahdollisesti sellaisille työntekijöille, jotka kunta on ottanut itsenäisesti palvelukseensa. Työnhakijat sijoittuvat lisäksi kunnan palvelukseen lyhyeksi ajaksi kerrallaan. Erityisen huomionarvoista on, että sääntelyn tarkoituksena on toteuttaa tältä osin perustuslaissa turvattua oikeutta työhön. Valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on otettava huomioon sekin, että työllisyydestä huolehtiminen on lähes aina kuulunut kunnan tehtäviin, myös eri tavoin pakolliseksi tehtäväksi säädettyinä, esimerkiksi työttömyyden estämisenä ja työttömien avustamisena.

Näiden seikkojen nojalla perustuslakivaliokunta katsoo, että edellä mainituista kuntien työllistämistehtävistä voidaan hallitusmuodossa turvautun kuntien itsehallinnon estämättä säätää tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä mainittujen 16 §:n 2 momentin ja 18 §:n 3 momentin johdosta valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että niiden mukaan työntekomahdollisuuden järjestäminen kuuluu valtiolle tai kunnalle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Koska kunnan tehtävistä tulee hallitusmuodon 51 §:n 2 momenttiin perustuen säätää lailla, on lakiehdotus sikäli epäasianmukainen, että velvollisuuksien täsmälli-

nen jakautuminen valtion ja kunnan kesken jäisi lakiehdotuksen 20 §:stä huolimatta asetuksen varaan tai mahdollisesti jopa työvoimaviranomaisen harkinnasta riippuvaksi. Valtion ja kunnan keskinäisten suhteiden täsmällisyys on kunnan itsehallinnon kannalta niin merkittävä seikka, että velvollisuuksien jakautuminen tulee osoittaa laissa.

Kuntien itsehallinnon kannalta valiokunta on tarkastellut lisäksi lakiehdotuksen 9 §:n 1 momenttia ja 10 §:ää. Mainittujen säännösten mukaan kuntien on ensiksikin huolehdittava siitä, että niiden rahoittamat investoinnit ja näiden edellyttämä työvoiman käyttö ajoitetaan suhdanne- ja kausivaihteluja tasoittavasti, ja toiseksi otettava hankinnoissaan huomioon tämän lain säännökset. Koskiessaan yleisesti kuntien investointeja ja hankintoja säännösten voidaan ajatella rajoittavan kuntien itsenäistä ratkaisuvallaa. Säännösten kirjoitustapa viittaa kuitenkin siihen, että niiden tarkoituksena on yleisellä tasolla osoittaa kuntien investoinneissa ja hankinnoissa huomioon otettavia seikkoja eikä muodostaa niinkään yksittäistapauksissa oikeudellisia esteitä joillekin investointi- tai hankintaratkaisuille.

Muita seikkoja

Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan on valtiopäiväjärjestyksen 29 §:ssä tarkoitetussa hallituksen kertomuksessa vuosittain selostettava hallituksen toimenpiteet työllisyyslain tavoitteiden toteuttamiseksi. Valiokunnan mielestä ei ole valtiosääntöoikeudellista estettä tällä tavoin tavallisella lailla säätää hallituksen kertomukseen otettavista seikoista, etenkin kun työllisyyden hoitaminen on keskeinen valtiovallan tehtävä.

Lakiehdotuksen 8 §:stä valiokunta huomauttaa, ettei ole lainsäädäntövallan järjestämisen kannalta asianmukaista tehdä lain säätämisen täysivaltaiseksi vaihtoehdoksi sitä, miten asiasta sovitaan valtioneuvoston ja työnantajia edustavien yhdistysten välillä. Mainittujen tahojen sopimuksentekokompetenssin tulisi olla selvästi alisteinen lakijärjestelyille. Myös sopimuksentekovalan rajat on määritettävä laissa.

Lakiehdotuksen 16 §:n 3 momentissa säädetään, milloin henkilön ei katsota olevan työmarkkinoiden käytettävissä. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt tätä käsitettä hallitusmuodon 5 §:ssä ilmaistun yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta lausunnossa n:o 4/1984 vp., jossa esitettyyn valiokunta viittaa tässä yhteydessä.

Lakiehdotuksen 19 §:n säännöksen on katsottava olevan velvoittavuudeltaan ensisijaisesti valtiota koskeva. Yksityisiä yrityksiä ei säännöksen nojalla voida pakottaa yhteistyöhön eikä säännös näin ollen vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Valiokunta kiinnittää vielä huomiota siihen, että 20 §:n viittaus 19 §:ään lieenee erheellinen.

Lakialoitteet

Osa edellä käsitellyistä asioista soveltuu myös ed. Alpin ym. lakialoitteeseen ja ed. Tennilän ym. lakialoitteeseen. Sen lisäksi lakialoitteiden johdosta on todettava seuraavaa.

Ed. Alpin ym. lakialoitteeseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen 23 ja 24 §:n säännökset saattaisivat yleensä työnantajia koskevana vaikuttaa lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Ehdotuksen tarkoituksena kuitenkin on, että nämäkin säännökset koskevat vain kuntaa työnantajana ehdotuksen mukaisissa työllistämistöissä. Näin ollen lakiehdotus voidaan näiden säännösten estämättä käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ed. Tennilän ym. lakialoitteeseen sisältyvässä ensimmäisessä lakiehdotuksessa on useita kohtia,

joiden vuoksi ehdotus on käsiteltävä perustuslainsäätämisyjärjestyksessä. Käsittelemättä lakiehdotusta yksityiskohtaisemmin perustuslakivaliokunta mainitsee esimerkkeinä irtisanomisten luvanvaraisuutta koskevan 7 §:n ja 37 §:n, jonka perusteella yritys voitaisiin siirtää valtion hallintaan. Lisäksi lakiehdotuksen 27 §:ssä tarkoitettu työllistämismaksu olisi valtiosääntöoikeudelliselta luonteeltaan niin sanottu veronluonteinen maksu, jonka osalta lakiehdotus ei kuitenkaan sisällä hallitusmuodon 61 §:n vaatimia täsmällisiä säännöksiä maksun suuruudesta.

Edellä esitettyyn viitaten perustuslakivaliokunta, jolla ei ole muuta huomautettavaa asian johdosta, kunnioittaen lausuntonaan esittää,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus, ed. Alpin ym. lakialoitteeseen sisältyvät lakiehdotukset sekä ed. Tennilän ym. lakialoitteeseen sisältyvä toinen, kolmas, neljäs, viides ja kuudes lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, ja

että ed. Tennilän ym. lakialoitteeseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowitz, jäsenet Aaltio, Alho, Anttila, Eenilä, Hämäläinen,

Jansson, Kärhä, J. Mikkola, Muroma, Nieminen, Peltola, Pokka, Skinnari ja Viinanen sekä varajäsenet Kettunen ja E. Laine.

Eriäviä mielipiteitä

I

Valiokunnan enemmistö on luonnehtinut lakiehdotuksen 19 §:ää tavalla, joka on omiaan antamaan virheellisen ja pykälän sanamuodon vastaisen kuvan ja johon emme siksi voi kaikilta osilta yhtyä.

Pykälään sisältyvän tärkeän säännöksen mukaan on huolehdittava siitä, ettei minkään työ-
säkäyntialueen työttömyys olennaisesti ylitä maan

keskimääräistä tasoa. Tämän tavoitteen saavuttamisesta huolehditaan valtion, kuntien ja yritysten yhteisin talous- ja työllisyyspoliittisin toimin.

Valiokunnan lausunnossa todetaan yksipuolisesti, että säännös velvoittaa ensi sijassa valtiota. Koska lakiehdotuksen 13 §:n perusteella määrärahoja voidaan myöntää yksityisille ja yhteisöille, on luonnollista, että tällaista valtionapua saadak-

seen ja varsinkin sitä saatuaan yritysten tulee olla 19 §:n tarkoittamassa yhteistoiminnassa valtion ja kuntien kanssa. Kun valiokunnan enemmistö on halunnut korostaa, ettei 19 §:n nojalla voida pakottaa yrityksiä yhteistyöhön, on samalla annettu harhaanjohtava kuva yritysten toimenpiteistä alueellisesti tasapainoisen työllisyyden toteuttamiseksi. Nykyinen lainsäädäntö voi velvoittaa yrityksen työllistämään. Työllisyyslain (23.12.1971/946) 6 §:n mukaan myönnettäessä valtion varoista lainoja, avustuksia ja korkotukea investointiluonteisten töiden kustannuksia varten on työllisyyden turvaamiseksi niiden käytölle asetettava valtioneuvoston vahvistamia perusteita noudattaen tarpeellisia ehtoja. Työllisyyslain

6 a §:n perusteella voidaan velvoittaa myös yksityisiä yrityksiä työllistämiseen. Näin ollen olisi perusteetonta ja lain käytännön toteutuksen kannalta vahingollista, jos yrityksiä ei saataisi uuden lain perusteella edes yhteistyöhön valtion ja kuntien kanssa.

Edellä esittämämme lisäksi haluamme tähdentää sitä, että yksityisten yritysten tulee muutenkin kantaa yhteiskunnallinen vastuunsa työllisyyden lisäämisestä ja ylläpitämisestä. Vaikkakaan lakiehdotus ei tältä osin sisällä yksityiskohtaisia velvoitteita yrityksille, antaa valiokunnan enemmistön hyväksymä sanamuoto sen erheellisen käsityksen, ettei yrityksillä mainitunlaista vastuuta olisikaan.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1987

Jouko Skinnari
Tuulikki Hämäläinen

Arja Alho
Jukka Mikkola

II

Olemme pääosin perustuslakivaliokunnan lausunnon kannalla. Valiokunnan olisi kuitenkin pitänyt todeta, että hallituksen työllisyyslakiehdotus ei toteuta hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin velvoitusta työn oikeuden takaamisesta kansalaisille. Koska molemmat käsittelyssä olevat lakialoitteet turvaavat työn oikeuden hallituksen esitystä tuntuvasti laajemmin, valiokunnan olisi tullut ehdottaa työllisyyslain hyväksymistä tältä osin aloitteiden pohjalta.

Lakiehdotuksen 9 §:n perusteella kuntien työmäärärahoilla palkattujen työntekijöiden määrä kesäkuukausina sidotaan vuoden muiden kuukausien työntekijämäärään. Tästä voidaan poiketa vain työvoimaviranomaisen luvalla ja ylittämistä ilman lupaa seuraa rangaistus. Vaikka säännökset väljenevät jonkin verran nykyiseen verrattuna, kaavamainen kesäajan työntekijämäärän rajoitus saattaa olla käytännössä ristiriidassa työllisyyslain tavoitteiden ja näin myös hallitusmuodon 6 §:n kanssa.

Perustuslakivaliokunnan olisi tullut tästä syystä esittää lakiehdotuksen 9 §:n momentit 2—4 poistettavaksi työllisyyslaista.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1987

Kati Peltola

Lakiehdotuksen 16 §:n 3 momentin mukaan henkilön ei katsota olevan työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän asettaa itse rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn tai koulutuksen vastaanottamisen. Säännöksen merkitys valtion ja kunnan työllistämisvelvollisuudelle on epäselvä. Hallitusmuodon 6 §:n mukaista työllistämisvelvoitetta ei voida kiertää pelkän koulutuspaikan tarjoamisella silloin kun työtön hakee työtä.

Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin perusteella työntönteon järjestäminen on valtiovallan ensisijainen velvoite, jonka sijaan tulee kuitenkin järjestää työttömyysturva, jos valtiovalta ei kykene järjestämään työntönteon mahdollisuutta (PeVL n:o 4/1984 vp.). Perustuslakivaliokunnan olisi tullut todeta, että 16 §:n 3 momenttia käytetään ehkä työttömyysturvaoikeuden epäämiseen. Kun tämä oikeus on rinnastettu edellä mainitussa lausunnossa työn oikeuteen perustuslain tasoisena ja kun 16 §:n 3 momentilla ei ole mitään merkitystä työllisyyslain toteuttamisen kannalta, valiokunnan olisi tullut esittää momentin poistamista.

Ensio Laine

III

Eriävänä mielipiteenäni perustuslakivaliokunnan lausuntoon esitän seuraavaa:

Hallituksen esityksen 1 §:n mukaan ”lain tarkoituksena on järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä” eli toteuttaa käytännössä hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa säädetty kansalaisen perusoikeus. Hallituksen esityksen 2 § ei kuitenkaan enää pyrikään hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin perusoikeuden toteuttamiseen, vaan hallitusmuodon sanontaan on lisätty edellytys *tuottavasta* työstä. Näin kansalaisen perusoikeus tulee pahoin ”vesitetyksi” ja hallituksen esityksen 2 § on selvästi hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin sanamuodon, hengen ja tarkoituksen vastainen. Perustuslakivaliokunnan enemmistö ei lausunnossa kuitenkaan suostunut lainkaan ottamaan kantaa tuottava-sanan mukanaoloon lakiehdotuksen 2 §:ssä.

Kun käytäntö on ollut, ettei tuottavaksi työksi porvariston keskuudessa suostuta lukemaan esim. sairaan- ja terveydenhoidon eikä yleensä mitään sosiaalipuolen palvelutehtäviä, ja kun ei ole odotettavissa, että porvarillisesti ajattelevat tästä tuottavan työn tulkinnasta luopuisivatkaan, joudutaan käytännössä siihen, että lakia sovellettaessa sosiaalipuolen tehtäviin ei kansalaisia tämän lain nojalla tulla työllistämään niin kauan kuin porvarilliset tulkinnot vievät voiton vasemmiston tulkinnoista. Ja johan vähemmistön suojaasäännökset kuntatasolla aiheuttavat, että sosiaalipuolelle on normaali virkojenkin perustaminen melkoisen vaikeata. Kovi ja helposti löytyy porvareiden keskuudesta aina 1/3:n vähemmistö estämään välttämättömiimpienkin virkojen perustamisen.

On silkkaa sinisilmäisyyttä odottaa, että työllistämismahdollisuudet sosiaalipuolen tehtäviin tuottava-sanan lakiin ottamisen myötä paransivat ainakaan ennen kuin vähemmistön suojaasäännökset on kumottu, eikä tämä aika näytä vieläkään koittavan. On selvää, että tästä hallituksen esityksestä työmarkkinajärjestöjen kesken neuvoteltaessa työnantajapuoli on sanan ”tuottava” lakiehdotuksen 2 §:ään ”ujuttanut”. On vaikea ymmärtää, miksi ammattiyhdistysliike ja perustuslakivaliokunnan vasemmistoenemmistö tyytyvät tähän sanaan ja hyväksyvät sen ILO:n suosituksiin nojautuen. Tuntuu ilmeisen selvältä, että ay-liikkeen ja vasemmiston tarkoituksen ja tavoitteen kattaisi sopivasti sana *mielekäs* tuottava-sanan paikalla. — Perustuslakivaliokunnan olisi-kin tullut ehdottomasti vaatia tuottava-sana hal-

lituksen esityksestä poistettavaksi tai korvattavaksi sanalla mielekäs, jos ja kun tarkoitus on hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin tarkoittaman työn oikeuden toteuttaminen käytännössä.

Tuottava-sanalla vesitettynä työn oikeus ei voi toteutua eikä kansalaisia aivan ilmeisestikään tulla työllistämään valtion kunnille ja kuntainliitoille siirtämiin sairaanhoidon ym. sosiaalialan tehtäviin, joissa tehtävissä kuitenkin on huutava pula työntekijöistä ja joilla tehtävillä toteutetaan käytännössä muita hallitusmuodossamme säädettyjä kansalaisen perusoikeuksia, esim. hengen suojaamonin eri tavoin kansalaisille tarjottavien välttämättömyyspalvelujen muodossa. Tuottava-sanan avulla selvästikin estetään valtiovaltaa täyttämästä hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttiin nojautuvaa ensisijaista velvoitettaan luonnollisimmalla ja tehokkaimmalla tavalla. — Työllistämismenettely on hallitusmuodossa säädetty ainoastaan valtiotavalle. Luonnollisesti tavallisessa laissa voidaan työllistämismenettelyä säätää myös valtion paikallishallinnolle eli kunnille ja kuntainliitoille, jotka saavat tarkoitukseen valtiolta varoja tai käyttävät siihen kunnallisverona kerättäviä varoja.

Minkäänlaista oikeutusta, saati velvoitusta ei hallitusmuodostamme saata löytää sille käytännölle, että valtiovallan työllistämismenettely toteutetaan siirtämällä kansalaisilta kerättyjä verovaroja *vastikkeetta ja ilman menettämishukkaa* yksityisille yrittäjille toivossa, että nämä työllistäisivät. — Perusoikeuden toteuttaminen on säädetty yksinomaan valtiovallan asiaksi. Jos siis halutaan työllistää kansalaisia muihin kuin yhteiskunnan omiin tehtäviin ja omiin yrityksiin, olisi hallitusmuodon hengen ja tarkoituksen toteuttamiseksi välttämättöntä, että työllistämistukea yksityisille yrittäjille myönnettäessä siihen sisällytettäisiin menettämishukka, ellei sitä käytetä todisteellisesti työllistämiseen.

Kansanvaltaisen oikeusvaltion on veronkanto-oikeutensa vastineeksi turvattava kansalaisille vähintäänkin perusoikeudet ja välttämättömyyspalvelut. Oikeusvaltiossa ei voida esittää mitään järjellistä perustetta sille, että työttömät jätettäisiin ohjaamatta yhteiskunnan välttämättömiin palvelutehtäviin, ja että heidät ja veromarkkinäiden tehtävien asemesta ohjattaisiin yksityisille yrittäjille siinä hurskaassa toivossa, että nämä työllistäisivät kansalaisia ”tuottavaan” työhön.

Perustuslakivaliokunnan lausunto (n:o 4/1984 vp. hallituksen esityksestä työttömyysturvalaiksi), johon valiokunnan enemmistön lausunnossa vai-

susti viitataan, on selväsanaa edellyttäessään uuden työllisyyslain lähtökohdaksi otettavaksi täystyöllisyyden saavuttamisen ja ylläpitämisen. Hallituksen esityksen 2 § tavoittelee ainoastaan täystyöllisyyttä, ei sen ylläpitämistä. Ellei työttömiä voida ohjata kaikkiin *mielekkäisiin* töihin, vaan ainoastaan perinteellisen porvarillisen käsityksen mukaiseen tuottavaan työhön, täystyöllisyyden hetkellinenkin saavuttaminen jää ikuisiksi toteutumattomaksi toiveeksi.

Jottei syöllistyttäisi työn oikeuden ylisuojaamiseen, ei hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin nojalla voitane velvoittaa järjestämään ammatinmukaista työtä, ellei sitä ole tarjolla. Onhan kysymys perusoikeudesta. Mutta *ellei mielekkästä ja asianomaiselle sopivaa työtä* (joka ei ole vaaraksi hengelle tai terveydelle) *voida tarjota, on työttömäksi joutuneelle ehdottomasti maksettava inhimillisen perustoimeentulon turvaava työttömyyskorvaus* (PeVL n:o 4/1984 vp.). Tältäkin osin ko. lausunto on yksiselitteisen selvä ja velvoittava.

Hallituksen esityksen 2 §:n 3 momentti tähtää paitsi hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin toteuttamiseen, myös työvoiman puutteen ehkäisemiseen. Työvoiman puutetta esiintyy esimerkiksi pääkaupunkiseudulla kymmenen vuotta jatkuneen suurtyöttömyydenkin aikana. Se johtuu monista eri syistä, esimerkiksi asuntopulasta siellä, minne kansalaisia on "kasaantunut". On ymmärrettävää, että yhteiskunnassa myös työvoimapolua pyritään helpottamaan ja että se tehdään myös työllisyyslain avulla. Merkitseähän ongelman ratkaisu työpaikkaa monelle työttömälle. Tavoite on kuitenkin sikäli kyseenalainen, että samalla kun itse perusoikeutta suojataan "vesitettyinä", perusoikeuden varjolla annetaan oikeussuojaa yksityisille yrityksille siellä, missä muitakaan perusoikeuksia (esimerkiksi asuntoja ja lasten hoitopaikkoja) ei ole kyetty turvaamaan ja työvoimapolu johtuu ainakin osittain tästä.

Hallituksen esityksen 6 § on tarpeeton, koska työllisyyskertomus erillisenä kertomuksena on selvästikin annettava suoraan hallitusmuodon 29 §:n nojalla, jos ja kun eduskunta sellaista vaikeina työttömyyskausina jotenkin ilmaisee toivovansa. Onhan hallituksen nautittava eduskunnan luottamusta.

Hallituksen esityksen 8 §:ssä siirretään jälleen kerran eduskunnan valtaa lainsäätäjänä valtioneuvostolle ja STK:lle. Hallitusmuotomme ei tälle käytännölle anna minkäänlaista tukea.

Kunnan velvoittamista ja kunnallista itsehallintoa on valtiosääntöoikeudellisessa mielessä tarkasteltava sekä hallitusmuodon 50 että 51 §:n

pohjalta. Tällöin kunnat ymmärretään osaksi valtion yleistä hallintoa, valtion paikallishallintoyksiköiksi, jotka kansalaisten itsehallinnon pohjalta toimivat yhdessä valtion kanssa kuntalaisten parhaaksi, niin kuin ko. säännösten henki ja tarkoitus on. Kuntajakohan on pelkällä valtioneuvoston päätöksellä milloin tahansa muutettavissa. Meillä on kuitenkin vastoin hallitusmuodon sanamuotoa, henkeä ja tarkoitusta paikallistasoinen kansalaisten itsehallinto, ns. kunnallinen itsehallinto, institutionalisoitu, ja tämä on kuntalaisten vahingoksi johtanut hallitusmuodon hengen ja tarkoituksen vastaiseen kuntain ja valtion vastakkainasetteluun "yhtä köyhtä vetämisen" asemesta.

Kunnille voidaan siis tavallisella lailla säätää velvoitteita. Yksinkertaisinta, selkeintä ja oikeudenmukaisinta kunnille säädettyjen ja säädettävien moninaisten velvoitteiden rahoittamiseksi olisi kuitenkin siirtyä yhteen progressiiviseen veroon, valtionveroon.

Hallituksen esityksen 16 ja 17 § poikkeavat selvästi siitä, mitä hallitusmuodon 6 §:n 1 momentissa säädetään ja siitä, mitä perustuslakivaliokunta mainitussa lausunnossaan (PeVL n:o 4/1984 vp.) lausuu. Niinpä hallituksen esityksen 16 §:n 3 momentti tulisi poistaa. Se ei tunnu tähän lakiin kuuluvan eikä soveltuvan, koska hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin nojalla työnteon mahdollisuus on järjestettävä *tarvittaessa*. 16 §:n 1 momentin sanonta "työmarkkinoilla käytettävissä oleva" olisi korjattava hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaiseksi eli sanonnaksi "työtä tarvitseva". 16 §:n mainittu sanamuoto viittaa työttömyysturvalain vastaavaan sanontaan, ja sitä käytetään selvästi hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin ja perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL n:o 4/1984 vp.) ottaman selväkin selvemmän tulkinnan vastaisesti perusoikeuden rajoittamiseen. Perusoikeutenahan hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa on (mielekäs) *työ tai toimeentulo*.

Perustuslakivaliokunnan olisikin tullut lausunnossaan välttämättä ottaa *kantaa* hallituksen esityksen 16 ja 23 §:n pohjalta *työttömyysturvalakiin* ja todeta se selvästi hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin säännöksellä suojattua perusoikeutta loukkaavaksi, koska työttömyysturvan perusturva ei riitä kansalaisen perusoikeudeksi, joka tulee "työnteolla järjestettävän toimeentulon tilalle silloin, kun valtiovalta ei kykene työnteon mahdollisuutta järjestämään" (PeVL n:o 4/1984 vp.). Valiokunnan olisi tullut todeta myös työttömyysturvalain karenssiajat mainitun oman lausunnon-

sa nojalla hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin vastaisiksi. — Kun kysymys on perusoikeudesta työn tai toimeentulon muodossa, voitaisiin meidänkin ihmisarvoa loukkaavan työttömyysturvan asemesta puhua työttömille maksettavasta palkasta (kuten esimerkiksi DDR:ssä), kumota työttömyysturvalaki ja säätää sen tilalle inhimillisen toimeentulon turvaava *vähimmäispalkkalaki*. Joka tapauksessa hallitusmuodon 6 §:n 2 momentti on ainoa hallitusmuotomme säännös, joka takaa kansalaiselle *toimeentulon perusoikeutena*. Toki hallitusmuodon 6 §:n 1 momentin hengen suojaakin tätä edellyttää, joskin se turvaa lisäksi muutaakin.

Hallituksen esityksestä puuttuvat tyystin *oikeusturvasäännökset*. Kun kysymys on vaikeimmassa asemassa olevien kansalaisten perusoikeuden toteuttamisesta, perustuslakivaliokunnan tehtävänä olisi ollut vaatia lakiin oikeusturvasäännöksiä.

19 § on valtiosääntöoikeudellisesti ajatellen erityisen huonosti muotoiltu kahdessakin mielessä. Valtion ja kuntien yhteistyöhön velvoittamiselle tavallisessa laissa ei hallitusmuotomme aseta esteitä. Velvoitteiden asettaminen yksityisille yri-

tyksille on sekin mahdollista tavallisessa laissa, jos ja kun yhteistoimintavelvoite asetetaan vastikkeeksi esimerkiksi valtion antamalle työllistämistuelle, mitä tässä laissa ilmeisestikin tarkoitetaan. Säännös on kuitenkin niin laadittu, että asian laita ei siitä ilmene, vaikka niin tulisi olla.

Mitä sitten säännöksen loppuosaan tulee, niin se on hallitusmuotoon perustumaton, virheellinen ja kohtuuton ja palvelee selvästi keskustapuolueen kehitysaluepoliittisia pyrkimyksiä. *Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentti suojaa kansalaisen oikeutta työhön eikä alueitten oikeutta tiettyyn työllisyyden tasoon*. Hallituksen esityksen muotoilulla säilytetään vallitseva kohtuuton väärä, mikä johtuu siitä, että lasketaan alueitten työttömyysprosentteja eikä työttömien kansalaisten lukumäärää ja työllistämismäärärahoja jaetaan tältä pohjalta hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin perusoikeutta ja hallitusmuodon 5 §:ssä säädettyä kansalaisten yhdenvertaisuutta loukatun.

Hallituksen esityksen 25 §:n 2 momentti edustaa hallitusmuodollemme tuntematonta, mutta yleiseksi tullutta korporativismia, jota en voi hyväksyä.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1987

Paula Eenilä

EDUSKUNNAN
LAKI- JA TALOUSVALIOKUNTA

Liite 2

Helsingissä

20 päivänä tammikuuta 1987

Lausunto n:o 4

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti kirjeellään 26 päivältä syyskuuta 1986 pyytänyt laki- ja talousvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 94 työllisyyslaiksi. Lisäksi sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti kirjeellään 24 päivältä lokakuuta 1986 pyytänyt laki- ja talousvaliokunnan lausunnon ed. Alpin ym. lakialoitteesta n:o 14 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä samoin eduskunnan päätöksen mukaisesti kirjeellään 14 päivältä lokakuuta 1986 pyytänyt laki- ja talousvaliokunnan lausunnon ed. Tennilän ym. lakialoitteesta n:o 92 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuul-tavana osastopäällikkö Hannu Ettala, hallitusneuvos Matti Ilonen ja tutkija Niilo Sääski työvoimaministeriöstä, budjettineuvos Risto Ranki valtiovarainministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, kunnallistalouden neuvottelukunnan pääsihteeri Raimo Lindberg sisäasiainministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Sakari Tenhunen valtion työmarkkinalaitoksesta, toimistopäällikkö Esko Himanen ammattikasvatushallituksesta, varatoimitusjohtaja Pekka Alanen ja apulaisosastopäällikkö Veikko Tattari Suomen Kaupunkiliitosta, varatoimitusjohtaja Eero Koivukoski ja osastopäällikkö Arto Laitinen Suomen Kunnallisliitosta, johtaja K.-J. Brunström Finlands svenska kommunförbundista, tutkimuspäällikkö Pekka Hemmilä kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta, osastopäällikkö Gunnel Liljestränd Kunnallisesta eläkelaitoksesta, tutkimussihteeri Pertti Parmanne Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, työvoimapolitiittinen asiamies Pekka Castren Suomen Työnantajain Keskusliitosta, osastonjohtaja Iikka B. Voipio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen

Keskusliitosta, koulutuspoliittinen sihteeri Heikki Liede Akavasta, tutkimuspäällikkö Matti Koi-visto Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, lakimies Päivi Ahonen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitosta, työvoimapolitiittinen asiamies Martti Huttunen Liike-työnantajain Keskusliitosta, osastopäällikkö Erkki Hellstén Teollisuuden Keskusliitosta, osastopäällikkö Keijo Hyvönen Maataloustuottajain Keskusliitosta, toimitusjohtaja Harri Spåre Kaupan Keskusvaliokunnasta, työsuhdesihteeri Risto Höglund Jyväskylän kaupungista, henkilöstöpäällikkö Marja Salmi-Tuominen Turun kaupungista, kaupunginjohtaja Veikko Tikkanen Kuhmon kaupungista, henkilöstösihteeri Arto Lepistö Heinolan kaupungista, apulaiskaupunginjohtaja Jouko Juntunen ja henkilöstöpäällikkö Seppo Jokinen Savonlinnan kaupungista, kunnanjohtaja Asko Liimatainen ja kunnaninsinööri Mauno Nurmenniemi Viitasaaren kunnasta, kunnanjohtaja Pentti Asunmaa Kuoreveden kunnasta, kunnanjohtaja Alvar Saukko Suomussalmen kunnasta, kunnanjohtaja Jukka Alkio Vesilahden kunnasta, kunnanjohtaja Veikko Tapaninen Pielaveden kunnasta, kunnanjohtaja Kari Maunula Nurmmon kunnasta, projektipäällikkö Helena Luusua-Korhonen Lapin maakuntaliitosta, piiripäällikkö Tapani Halonen Helsingin työvoimapiiristä, piiripäällikkö Antti Kaartinen Jyväskylän työvoimapiiristä, tutkija Jorma Vilhunen Mikkelin työvoimapiiristä, tohtori Tuire Santamäki Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta, koulutustarkastaja Jouko Toivonen Helsingin kaupungin oppisopimustoimistosta, työllisyystutkimustoimikunnan puheenjohtaja Gösta Mickwitz sekä työttömien valtuuskunnan puheenjohtaja Reino Leinonen.

Hallituksen esitys

Hallituksen esitys uudeksi työllisyyslaiksi sisältää säännökset, jotka koskevat yhteiskuntapolitiikan täystyöllisyyspäämäärää, talouspolitiikan ja erityisesti työvoimapolitiikan tehtävää lain päämäärien toteuttamiseksi, työvoimapolitiikan suunnittelun ja tutkimuksen tehtäviä, työvoimapalvelujen sekä työntekomahdollisuuden järjestämistä. Esitystä laadittaessa on katsottu, että työllisyyslain tulee olla luonteeltaan yleislaki, johon erilliset toimenpidelait tulevat nojautumaan. Ottaen huomioon vuonna 1972 hallitusmuodon 6 §:ään tehty lisäys, työttömyyden lisääntyminen 1970-luvulta lähtien sekä arviot työllisyyden tulevasta kehityksestä on päädytty siihen, että työllisyyslain uudistamisen perusteena tulee olla kansalaisen työnsaannin turvaaminen.

Hallituksen esityksessä katsotaan, että täystyöllisyyteen pyrittäessä ensisijaisina keinoina ovat talouspoliittiset toimenpiteet. Työvoimapalvelujen kehittäminen on katsottu tarpeelliseksi sekä kansalaisten työnsaannin edistämiseksi että yritysten työvoiman saannin helpottamiseksi. Vaikka lakiehdotus asettaa talouspoliittiset toimenpiteet ensisijaisiksi pyrittäessä työnsaannin turvaamiseen, tarvitaan myös erityisiä toimenpiteitä työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömiksi joutuneille. Näiden työllisyysperustein toimeenpantavien työtilaisuuksien järjestäminen on ensisijaisesti julkisen vallan tehtävänä. Julkiselta vallalta edellytetään erityisiä toimenpiteitä myös suhdanne- ja kausivaihteluiden tasaamiseksi. Koska valtiolla ei aina ole riittäviä mahdollisuuksia työtilaisuuksien järjestämiseksi työttömille, lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös valtion rahoitustuen käyttämisestä työtilaisuuksien aikaansaamiseksi kuntien ja muiden työnantajien töissä.

Hallituksen esityksen mukaan kunnan olisi järjestettävä kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen työ- tai harjoittelupaikka alle 20-vuotiaalle nuorelle, joka ei ole työllistynyt tavanomaisten työvoimapalvelujen avulla. Lisäksi ehdotetaan, että opetus-, sosiaali- ja terveys- sekä työvoimaviranomaisille asetettaisiin velvollisuus yhteistyössä selvittää toimenpide, jolla estetään työnhakijan työttömyyden muodostuminen pitkäaikaiseksi. Jos muuta ratkaisua ei löydetä, olisi valtion tai kunnan järjestettävä työntekomahdollisuus kuudeksi kuukaudeksi pitkäaikaistyöttömälle. Esityksen mukaan olisi valtion, kunnan ja yritysten yhdessä huolehdittava yhteisin talous- ja työllisyyspoliittisin toimin myös työllisyyden alueellisesti tasapainosta siten, että työttömyys ei mil-

lään työssäkäyntialueella kohoa olennaisesti maan keskiarvoa korkeammaksi.

Valtio vastaisi pääosin myös kunnan työllistämiskustannuksista. Järjestettävän työn tulisi vastata työttömän työntekijän työkykyä ja sen tulisi turvata hänelle toimeentulo.

Työllisyyslaki on tarkoitettu tulemaan voimaan aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua sen hyväksymisestä.

Lakialoitteet

Ed. Alpin ym. edellä mainitun lakialoitteen lähtökohtana on, että täystyöllisyyteen pyritään ensisijassa yleisin talouspoliittisin sekä työvoima- ja koulutuspoliittisin toimenpitein. Vaikka talouspoliittiset toimenpiteet olisivatkin ensisijaisia keinoja työnsaannin turvaamiseksi, tulisi yhteiskunnan varautua myös erityisiin toimenpiteisiin työtilaisuuksien järjestämiseksi. Päävastuu näistä erityistoimenpiteistä olisi valtiolla. Valtion työllisyysmäärärahoista voitaisiin myöntää määrärahoja myös kunnille ja kuntainliitoille sekä yksityisille ja yhteisöille työtilaisuuksien järjestämiseen.

Julkiselle vallalle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus järjestää mahdollisuus työntekoon vähintään kolme kuukautta työttömänä työnhakijana olleelle. Tämä velvollisuus olisi valtion ja kunnan yhteinen siten, että työtöntä ei voitaisi osoittaa kunnan työllistettäväksi ilman kunnan suostumusta, jos kunta jo työllistäisi vähintään puolet työhönsoitukseen oikeutetuista henkilöistä tai vähintään 5 % ammatissa toimivasta väestöstään. Valtio vastaisi pääosin myös kunnan työllistämiskustannuksista. Työn tulisi olla koko-aikaista ja vastata työnhakijan työkykyä. Työstä maksettaisiin työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Työsuhteen kesto olisi 12 kuukautta kerrallaan, jonka jälkeen työnhakijalla olisi kolmen kuukauden kuluttua oikeus uuteen työhönsoitukseen.

Ed. Tennilän ym. edellä mainitun lakialoitteen mukaan työttömyyden vähentäminen ja poistaminen edellyttää valtion oman yritystoiminnan suunnitelmallista ja määrätietoista kehittämistä ja sen laajentamista myös uusille aloille. Valtion ja kuntien palvelutehtäviä olisi kehitettävä palkkaamalla niihin lisää väkeä. Valtiolla ja kunnilla tulee määrätä työllistämismenot. Kuukauden työttömänä olleelle olisi osoitettava työtä valtion tai työnhakijan kotikunnan toimesta. Työn tulisi kestää kerrallaan 12 kuukautta, jonka jälkeen työnhakijalla olisi kuukauden jälkeen

jälleen oikeus uuteen työhöno-soitukseen. Työn tulee olla kokopäiväistä ja kunnolla palkattua. Valtion tulisi kantaa taloudellinen vastuu myös kuntien työllistävästä toimista. Lakiehdotus on esitetty tulevaksi voimaan 1.1.1987 lukien, mikä edellyttäisi tarvittavien muutosten tekemistä vuoden 1987 valtion tulo- ja menoarvioon.

Valiokunnan kannanotot

Laki- ja talousvaliokunta on lausuntoa valmis-tellessaan tarkastellut hallituksen esitystä toimialansa perusteella lähinnä kunnallishallinnon kannalta. Valiokunta esittää lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutoksin.

Työllisyyslakiehdotuksen myönteisenä piirte-nä valiokunta pitää sitä, että esityksessä on kiin-nitetty erityistä huomiota nuorten ja pitkäaika-is-työttömien aseman parantamiseen työllisyyden hoidossa. Myös yhteistyön lisäämistä työvoima- ja sosiaaliviranomaisten välillä on pidettävä paran-nuksena nykytilanteeseen. Niin ikään kausivai-heluita koskevien säännösten tarkistaminen on perusteltua, koska voimassa olevat kausivaihtelun tasaamissäännökset on käytännössä todettu kun-tien kannalta työläiksi ja epätarkoituksenmukai-siksi.

Valiokunta pitää tärkeänä myös sitä, että esi-tyksessä korostetaan julkisen ja yksityisen sektorin toimenpiteitä työllisyyden alueellisen tasapainon toteuttamisessa. Säännösehdoituksen mukaan val-tion, kuntien ja yritysten toimenpiteiden tarkas-telun tulee tapahtua työssäkäyntialueittain siten, että millään työssäkäyntialueella työttömyys ei nouse olennaisesti yli maan keskiarvon. Valio-kunta toteaa, että lakiehdotuksen perustelujen mukaan käsitteellä "työssäkäyntialue" tarkoite-taan yhden tai useamman kunnan muodostamaa aluetta, jolla kuntalaiset yleisesti käyvät työssä. Valiokunnan mielestä käsite "työssäkäyntialue" ei ole yksiselitteinen, minkä vuoksi työllisyyslain soveltamisessa "työssäkäyntialueen" osalta saat-taa aiheutua ongelmia muun muassa tarkastelta-essa edellä mainittua alueellisesti tasapainoista työllisyyttä ja kunnan järjestäessä nuorelle työ- tai harjoittelupaikkaa työssäkäyntialueella.

Valiokunta on eri yhteyksissä korostanut kun-nallisen itsehallinnon vahvistamista. Hallituksen esitys kuntien ja kuntainliittojen työllistämisel-voitteen osalta ei vastaa niitä periaatteita, jollai-siin valiokunta kannanotoissaan on kiinnittänyt huomiota. Valiokunnan mielestä lakiehdotus to-

teutuessaan nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiselvoitteen osalta loukkaa kuntien ja kuntainliittojen oikeuksia itsenäisinä työnanta-jina.

Hallitusmuodon mukaan päävastuu työllistä-misestä kuuluu valtiolle. Kunnilla ei ole käytettä-vissään riittäviä talous-, vero- ja koulutuspoliitti-sia mahdollisuuksia, joilla se voisi tehokkaasti vaikuttaa työttömyyden olennaiseen vähentämi-seen.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaan muun muassa eläkekustannukset jäävät työllistettyjen osalta kuntien kannettaviksi. Lisä-kustannuksia kunnille tulevat aiheuttamaan myös työllisyyden hoidosta johtuvat hallinto-, väline- ja materiaalikustannukset.

Yksityiskohtaiset huomautukset

Lakiehdotuksen 16 §:n 2 momentissa ehdote-taan säädettäväksi, että jos 1 momentissa tarkoi-tettu henkilö ei ole työllistynyt omatoimisesti eikä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, on val-tion tai sen kunnan, jossa henkilöllä on väestökir-jalain (141/69) 9 §:n mukainen kotipaikka, py-rittävä järjestämään 13 §:ssä tarkoitettujen työl-lisyyismäärärahojen avulla siten kuin asetuksella erikseen säädetään mahdollisuus hänen työkyky-ään vastaavan toimeentulon turvaavan työn teke-miseen. Lakiehdotuksen 18 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos työnhakijaa ei voida työllistää 2 momentissa tarkoitettulla taval-la, on valtion tai kunnan työvoimaviranomaisen osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomah-dollisuus kuuden kuukauden ajaksi siten, kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Lakiehdotuk-sen 21 §:n 5 momentissa ehdotetaan säädettäväk-si, että kunnan työllistäessä työttömiä enemmän kuin 2 % kunnan alueen ammatissa toimivasta väestöstä maksetaan kunnalle lisätukea, jonka määrästä säädetään asetuksella.

Hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon tulee perustua kansalaisten itsehallintoon, niinkuin erityisissä laeissa siitä säädetään. Kunnallislain 5 §:n 2 momentin mu-kaan kunnille ei saa asettaa uusia tehtäviä taikka taloudellisia tai muita velvoituksia eikä niiltä ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia muutoin kuin säätämällä siitä laeilla. Valiokunta toteaa, että edellä mainittujen 16 §:n 2 momentin ja 18 §:n 3 momentin mukaan työntekomahdollisuuden järjestäminen kuuluisi valtiolle tai kunnalle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Velvolli-

suuksien tarkka jakautuminen valtion ja kunnan kesken jäisi siis asetuksen varaan. Valiokunta ei pidä asianmukaisena, että velvollisuuksien täsmällinen jakautuminen jäisi asetuksella säädettyväksi. Kuntien itsehallinnon kannalta katsottuna valiokunta edellyttää, että asiasta säädetään lailla. Myös edellä mainitun 21 §:n 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa maksettavasta lisätuesta tulee säätää lailla samoin kuin on tehty 21 §:ssä tarkoitettujen valtionosuuksien ja saman pykälän 4 momentissa tarkoitettujen lisätuen osalta.

Lailla tulee säätää myöskin siitä, että työvoimaviranomaisten on ilmoitettava kunnalle kustakin työllistettävästä kuukautta ennen työttömyysajan täyttymistä. Samoin tulee säätää siitä, että kunnalla on yhden kuukauden aika käytettävissään kunkin työllistettävän työllistämiseen.

Lakiehdotuksen mukaan kunnan ja kuntainliiton tulisi ottaa työvoimansa työ- ja työllisyysmäärärahoilla rahoitettaviin töihin työvoimatoimiston osoittamalla tavalla. Menettely poikkeaa nykyisestä käytännöstä. Valiokunnan mielestä lakiehdotuksen säätäminen esitetysässä muodossa loukkaa kuntien ja kuntainliittojen oikeuksia työnantajina valita omat työntekijänsä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että ehdotettua järjestelmää muutetaan siten, että kunnilla ja kuntainliitoilla tulee edelleen olla myös edellä mainituissa tapauksissa mahdollisuus itse valita työvoimansa, jotta kulloiseenkin työhön tulee valituksi siihen soveltuva henkilö. Työntekijän kannalta katsottuna työn on oltava mielekästä, jolloin myöskään työmotivaatio ei kärsi.

Lakiehdotuksen 17 §:n mukaan alle 20-vuotiaalle nuorelle, jolle työvoimaviranomaiset eivät ole kolmen kuukauden kuluessa hänen ilmoittautumisestaan työvoimatoimistoon työttömäksi työnhakijaksi voineet osoittaa työtä tai työnsaantia edistävää koulutusta, on sen kunnan, jossa nuorella on kotipaikka, järjestettävä työssäkäyntialueella työ- tai harjoittelupaikka kuuden kuukauden ajaksi. Yhtyen hallituksen esityksen perusteluihin valiokunta pitää tärkeänä, että nuorten työttömyyden estämiseksi pitäisi ensisijaisesti käyttää opetushallinnon tarjoamat koulutusmahdollisuudet. Vaikka valiokunta pitää tärkeänä perus- ja ammattikoulutuksen kautta tapahtuvan työn saamisedellytysten parantamista, tällä ei saa korvata työn tarjoamista silloin kun asianomainen hakee työtä.

Lakiehdotuksen 18 §:n säännös koskee pitkäaikaistyöttömiä. Pitkäaikaistyöttöminä on pidettävä myös kansaneläkelain ja eri työntekijäin eläkelakien mukaista työttömyyseläkettä saavia hen-

kilöitä. Myös nämä henkilöt tulisivat työllisyyslaissa säädetyn pakollisen työllistämismahdollisuuden piiriin. Koska työttömyyseläkkeen yhtenä tarkoituksena on huolehtia pitkäaikaistyöttömien toimeentuloturvasta, ei ole tarkoituksenmukaista, että heihin kohdistettaisiin työllisyyslakiehdotuksessa säädettyjä työllistämistoimenpiteitä. Työttömyyseläkkeellä olevien työllistäminen tulisi merkitsemään työvoimahallinnolle huomattavia ylimäärisiä toimenpiteitä sekä vaarantaisi nuorten ja muiden pitkäaikaistyöttömien aseman, mihin työllisyyslain toimenpiteet on tarkoitettu. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 18 §:ään tehtäisiin muutos, jonka mukaan työttömyyseläkkeellä olevat henkilöt eivät kuuluisi työllisyyslain piiriin.

Hallituksen esityksen 10 §:n mukaan kuntien ja kuntainliittojen olisi hankinnoissaan otettava huomioon työllisyyslain säännökset. Kunta voisi ehdotetun säännöksen perusteella kunnallislain estämättä ratkaista hankinnan siten, että työllisyyslain näkökohtien ollessa olemassa voitaisiin valita tarjous, joka ei välttämättä olisi halvin. Valiokunta toteaa, että esitys laajentaisi merkittävästi työllisyysnäkökohtien huomioon ottamista kuntien ja kuntainliittojen hankintoja koskevassa päätöksenteossa verrattuna siihen, mitä nykyisin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annettussa laissa on säädetty. Vaikka ehdotetulla säännöksellä on osaltaan merkitystä työllisyyden toteuttamisessa, valiokunta pitää tärkeänä, ettei säännöksen soveltamisesta saa aiheutua kunnille ja kuntainliitoille kohtuuttomia kustannuksia hankintoja suorittaessaan.

Lakiehdotuksen 16 §:n 1 momentin mukaan valtiovallan työntekomahdollisuuden järjestämistavoite määritellään koskemaan 17—64-vuotiaita työmarkkinoilla käytettävissä olevia henkilöitä, jotka ovat ilmoittautuneet työvoimatoimistoon työttömiksi työnhakijoiksi. Saman pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin henkilön ei katsota olevan työmarkkinoiden käytettävissä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kiireellisesti selvitetään työvoima- ja sosiaaliviranomaisten tehtävien jako niiden henkilöiden työllistämiseen, jotka eivät ole työmarkkinoiden käytettävissä.

Lakiehdotuksen 17 §:n mukaan kunnan on pykälässä lähemmin mainituissa tapauksissa järjestettävä nuorelle työssäkäyntialueella työ- tai harjoittelupaikka kuuden kuukauden ajaksi. Lakiehdotuksen 18 §:n mukaan on valtion tai kunnan työvoimaviranomaisen osoituksesta järjestettävä pitkäaikaistyöttömälle työntekomahdollisuus

kuuden kuukauden ajaksi siten, kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Valiokunnan mielestä olisi erikseen selvitettävä puheena olevan kuuden kuukauden työssäoloajan tarkoituksenmukaisuus, kun otetaan huomioon yhtäältä työsuhteen pitkäaikaisuuden tärkeys sekä työttömän että kunnan kannalta katsottuna ja toisaalta mahdollisimman monen työttömän työhönsijoitus.

Lakialoitteet

Valiokunnan mielestä käsittelyn pohjaksi tulisi ottaa hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus,

jonka hyväksymisen kannalle valiokunta on edellä selostetuin muutoksin asettunut. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että ed. Alpin ym. lakialoite n:o 14 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 92 työllisyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi hylättäisiin.

Edellä esitetyn perusteella laki- ja talousvaliokunta esittää kunnioittavasti,

että sosiaalivaliokunta laatiessaan mietintöönsä ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Vesterinen, varapuheenjohtaja Järvisalo-Kanerva, jäsenet Arranz, Hilpelä, Hurskainen-Leppänen, Kietäväi-

nen, Kokko, Laaksonen, Löyttyjärvi, Myllyniemi (osittain), Paakkinen, Ranta (osittain), Turunen (osittain), Valli ja Varpasuo (osittain).

Eriäviä mielipiteitä

I

Hallituksen esitys työllisyyslaiksi ei turvaa eikä vastaa hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaista työllistämismuutosta. Käsittelyssä olevat ed. Alpin ym. ja ed. Tennilän ym. lakialoitteet toteuttavat huomattavasti paremmin perustuslain tarkoitusta, ja valiokunnan olisikin tullut ehdottaa lain valmistelua niiden pohjalta.

Valiokunta on lausunnossaan tarkastellut lakiehdotusta yksipuolisesti kuntatyönantajan näkökulmasta, unohtaen lain tarkoituksen ja työttömän aseman. Mielestämme on täysin asiatonta puhua kuntien ja kuntainliittojen oikeuksien loukkaamisesta työnantajina ja vedota kunnalliseen itsemääräämisoikeuteen tämän lain yhteydessä valiokunnan enemmistön tavoin.

Katsomme, että täystyöllisyyden tavoitteen toteuttamisessa, mistä osavastuu kuuluu kunnille, yhtyvät kuntien, hallinnollisina ja toiminnallisina yksikköinä, ja kuntalaisten edut.

Työttömyyden tuntuva vähentäminen ja poistaminen voi toteutua kuitenkin vain muuttamalla talouspolitiikkaa täystyöllisyydestä tavoitteen poh-

jalta. Työllisyyslain tulee tästä syystä puitelakina sisältää yleiset velvoitteet työllisyystavoitteen toteuttamisesta kaikissa talous- ja yhteiskuntapolittisissa ratkaisuissa. Työllistämismuutoksen tulee koskea niin valtiota, kuntia, valtionjohtoisia yrityksiä kuin yksityisiäkin yrityksiä. Valtion ja kuntien erityinen työllistämismuutostoimenpide, joka perustuu työllisyyslain mukaiseen työhönsijoitukseen ja jonka aiheuttamat kustannukset kunnille tulee pääosin korvata valtion varoin, tulee kysymykseen vasta, kun muilla toimenpiteillä ei asianomaisen oikeutta työhön voida turvata.

Työllistämismuutoksen rajaaminen vain nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin ei toteuta perustuslain työnoikeutta eikä muutoinkaan ole perusteltua. Työllistämismuutoksen tulee koskea kaikkia työttömiä. Vaikka valiokunnan kannanotolle työttömyyseläkkeellä olevien rajaamisesta pois työllistämismuutoksen piiristä onkin perustelua, olisi valiokunnan tullut edellyttää sosiaalivaliokunnan selvittävän työnoikeuden ja eläkeoikeuden yhteensovittamiseen liittyvät kysymykset.

Katsomme, että niin työttömän kuin työnantajinkin, esimerkiksi kunnan kannalta on tarkoituksenmukaista pidentää työllistämisyksikön 12 kuukauteen. Myös työllistämismääräyksen voimaantumista edeltävää työttömyysjaksoa tulee lyhentää hallituksen esittämästä kolmesta kuukaudesta. Tarjottavan työn tulee olla kokopäiväistä sekä työllistettävän työkykyä ja ammattitaitoa vastaavaa.

Perustuslain työllistämismääräyksen toteuttamisen kannalta tulisi kausivaihteluiden tasaamiseen kunnan töissä liittyviä säästöjä lieventää tai rajoitukset kokonaan poistaa.

Kuntien taloudellisten rasitusten kohtuuttoman kasvun estämiseksi työllistämismääräyksen johdosta tulee, kuten valiokuntakin edellyttää, lailla riittävän yksityiskohtaisesti säätää kunnan

velvoitteiden ja kustannusvastuun rajat. Hallituksen esityksen mukainen työllistämismääräyksen raja, 2 % ammatissa toimivasta väestöstä, on kuitenkin liian alhainen työnoikeuden toteuttamisen kannalta. Liian alhaisena ja jo nyt korkean työttömyyden kunnissa ylittynä rajana se myös aiheuttaisi kunnissa suoranaisia ongelmia. Velvoite tulisi em. aloitteiden mukaisesti rajata puoleen työhönsoitukseen oikeutetuista tai 5 %:iin ammatissa toimivasta väestöstä.

Kunnille tulee turvata riittävä, em. aloitteiden mukainen valtionosuus kaikkiin työllistämismääräyksiin. Taloudellisen rasituksen rajaamiseksi tulee lisäksi kunnan vastuu työhönsoitettujen aiheuttamista kustannuksista ulottaa tiettyyn pennimäärään äyriä kohti, laki-aloitteen n:o 92 mukaan 0,5 penniin äyriä.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 1987

Marja-Liisa Löyttyjärvi

Timo Laaksonen

II

Hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin mukaan valtiovallan asiana on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaisille mahdollisuus tehdä työtä. Hallituksen esitys työllistämismääräyksiin on siirtämässä tämän työllistämismääräyksen hallitusmuodon hengessä vastaisesta kunnille.

Hallituksen työllisyyslakiehdotus ei tarjoa pysyviä ratkaisuja työttömyyden poistamiseksi. Sillä kyetään vain hetkellisesti järjestämään kausiluontoista työtä. Pysyvä ratkaisu työttömyysongelman hoitamiseksi on löydettävissä vain talouden kasvusta, yritysten toimintaedellytysten kohentamisesta sekä perus- ja jatkokoulutuksen pikaisesta kehittämisestä. Työllisyyttä ei voida kestävästi parantaa säätämällä kunnille työllisyyslakiehdotuksessa tarkoitettu työllistämismääräyksiä. Se saat- taan myös sitoa nuoria työttömiä entistä lujemmin kotikuntansa keinokeinoihin työpaikkoihin ja estää heitä hakeutumasta ammattikoulutukseen edes naapuripaikkakunnalle. Kuitenkin vain hyvä koulutus luo pysyvän ratkaisun nuorten työllistämiseen.

Maamme työllinen työvoima oli vuonna 1985 2,4 miljoonaa henkilöä. Kunnat työllistävät tästä joukosta noin 440 000 henkilöä. Tälläkin hetkellä kunnat olisivat valmiit työllistämään useita tuhansia, ja erityisesti nuoria henkilöitä, erilaisiin

palvelutehtäviin sosiaalitoimen ja terveydenhuollon aloilla. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vanhustenhuollon, lasten päivähoiton ja muun sosiaalitoimen palvelutehtävissä on 2 000 ammattihenkilön vaje. Yhtä suuri vaje on lähinnä terveydenhoitajista on terveydenhuollon puolella, lääkäreitä puuttuu lähes 1 000. Maatalouslomittajia tarvittaisiin kuntiin useita tuhansia. Nämä kaikki tehtävät ovat sellaisia, joihin vuosien varrella on esitetty virkalisäyksiä ja odotettu valtiovallan myönteisiä valtionosuuspäätöksiä. Ne eivät ole kuitenkaan mahtuneet valtiovallan hyväksymiin viisivuotissuunnitelmiin ja vaje jatkuu edelleen.

Kuntien keskusjärjestöjen ja valtiovallan kesken on vuodesta 1975 alkaen ollut voimassa ns. järjestelyasiakirjamenettely, jolla on mm. pyritty edesauttamaan suunnitelmallista henkilöstökehitystä. Uusi laki vääristää voimaantullessaan nykyisestä henkilökunnan rakennetta ja heikentää palvelutasoa.

Asiantuntijaselvitysten mukaan lakiehdotuksen perusteella työllistettäviä on huomattavasti enemmän kuin mitä hallitus on esittänyt. Kunnat eivät lakiehdotuksen perustelujen mukaan saisi teettää näillä henkilöillä kuitenkaan pysyväisluonteisia kuntien normaaliin palvelutuotant-

toon kuuluvia tehtäviä, vaan heille olisi löydettyä lyhytaikaisia kausiluonteisia tehtäviä.

Lakiehdotuksen mukaan kunnat menettävät myös niille työnantajina kuuluvan oikeuden valita työntekijänsä, kun lakiehdotuksen mukaan kuntien tulee ottaa työvoimansa työ- ja työllisyysmäärärahoilla rahoitettaviin töihin työvoimaviranomaisten osoittamalla tavalla. Tällainen menettely on Suomen ratifioimien ILO:n sopimusten vastaista. Tämän työnantajalle kuuluvan vapaan sopimusoikeuden rajoittamisen takia laki olisi tullut säätää perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Kuntien pakollinen työllistämismenvelvoite rajoittaa lisäksi kuntien perinteistä itsehallintoa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei työllisyyslain taloudellisia seuraamuksia nimenomaan kuntien kannalta ole riittävästi selvitetty. Kuntien keskusjärjestöt eivät ole myöskään päässeet mukaan lain valmisteluihin. Lain valmistelu onkin osin ollut riittämätöntä ja liian suppeaa.

Lakiehdotuksen mukaan on myös kuntia velvoittavia keskeisiä asioita jätetty tarkemmin määrittelemättä ja siirretty ne myöhemmin annettavalla asetuksella säädettäväksi. Korostamme, että kunnille voidaan antaa sitovia velvoitteita vain lailla. Niin on työllisyyslainkin yhteydessä ehdottomasti meneteltävä.

Kunnille tulevista valtionavuista ja valtion-

osuuksien maksatuksista olisi mielestämme ollut noudatettava kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 5 ja 8 luvun säädöksiä. Kuntien kannalta on pidettävä tärkeänä sen periaatteen noudattamista, että myös kunnille tulevista valtionosuuksista annetaan säännökset lain tasoisina eikä jätetä niitä asetusten varaan.

Kunnat ovat jo nyt ottaneet suuren vastuun työttömien työllistämisessä. Kuntien itsehallinnon kunnioittaminen ja kuntien itsenäisen työnantajaroolin muistaminen olisivat edellyttäneet sitä, että kunnille olisi annettu mahdollisuus joustavasti ja vapaaehtoisesti osallistua uusiin työllistämistoimenpiteisiin. Kunnat kykenevät itse löytämään tarkoituksenmukaisimmat ja mielekkäimmät ratkaisut työttömyysongelman helppottamiseksi omalla alueellaan.

Mielestämme on arveluttavaa lähteä säätämään näin pitkävaikutteista lakia niin heikoilla selvityksillä kuin tämän lain kohdalla on tapahtunut.

Jos laki kaikesta huolimatta säädetään, olisi se ehdottomasti säädettävä määräaikaiseksi vuoden 1990 loppuun voimassa olevaksi, jolloin saatujen kokemusten ja kustannusvaikutustietojen mukaan on mahdollisuus ottaa uudelleen kantaa kyseiseen lakiin.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 1987

Liisa Hilpelä
Sakari Valli

Eeva Turunen
Päivi Varpasuo

